

Fotbollssupport och manlighet

Bilden av fotbollssupportern i den svenska dagspressen

Dragan Dimovski

Malmö Högskola
Konst, Kultur och Kommunikation
Medie- och kommunikationsvetenskap
Examensarbete, Vt. 2008

Innehåll

1 INLEDNING	4
1.1 BAKGRUND OCH PROBLEMFÖRMULERING	4
1.2 SYFTE, MÅL OCH FRÅGESTÄLLNING	6
1.3 METODDISKUSSION OCH AVGRÄNSNING	7
1.4 LITTERATURVAL	9
1.5 MASKULINITETSPERSPEKTIVET – UNDERSÖKANDET AV SOCIALA OCH KULTURELLA MASKULINITETER	10
1.6 DISPOSITIONEN	14
2 VAD ÄR EN FOTBOLLSSUPPORTER?	16
2.1 TEORIER OM FOTBOLLSSUPPORTERN	16
2.2 DEFINITIONEN AV EN FOTBOLLSSUPPORTER	19
2.3 KÄNSLOR OCH FOTBOLLSSUPPORT	23
2.4 KÄNSLOR OCH MANLIGHET	24
3 VÅLDET OCH FOTBOLLSSUPPORTERN	27
3.1 VÄLDSMANNEN	27
3.2 HULIGANEN	29
3.3 DE SVENSKA DAGSTIDNINGARNAS STÄLLNING	31
3.4 KONSEKVENSER OCH KOPPLINGEN TILL MASKULINITETSPERSPEKTIVET	33
4 GÄNGKULTUR OCH IDENTITETSSKAPANDE	39
4.1 GRUPPTILLHÖRIGHET I SAMBAND MED FOTBOLLSSUPPORT	39
4.2 FOTBOLLSSUPPORT OCH IDENTITETSSKAPANDE	42

5 CASUALS – FOTBOLLSSUPPORT ELLER HULIGANISM?	45
5.1 CASUALS OCH ÚLTRAS	45
5.2 FOTBOLLSSUPPORT ELLER HULIGANISM?	47
6 AVSLUTNING	54
6.1 SAMMANFATTNING	54
6.2 SLUTSATS OCH REFLEKTION	55
8 REFERENSLISTA	58
EMPIRSIKT MATERIAL	58
LITTERATUR	59
9 APPENDIX	62

1 Inledning

1.1 Bakgrund och problemformulering

Fotboll är idag mer än bara en sport. Dess popularitet har sedan starten för lite drygt 100 år sedan ökat kontinuerligt och därmed även dess betydelse för omvärlden.

Nuförtiden är det i princip omöjligt att missa den rådande fotbollshysterin oavsett om man är fotbollsintrasserad eller inte, då det skrivs, talas och visas fotboll som aldrig förr. Man behöver således inte vara en inbiten fotbollssupporter för att förstå att sporten fotboll har blivit mer än ”bara” en lek. I själva verket har fotbollen utvecklats och blivit en väldigt stor och omfattande industri i vårt globala samhälle, eller som diplomaten Karl-Erik Norrman uttrycker det i sin bok, *Livets mening?*: ”Fotbollen har blivit en politisk och ekonomisk maktfaktor som genomsyrar alla samhällsskick världen över” (Norrman, 2002: 8).

Dagens fotboll präglas följaktligen av en kommersialisering på hög nivå, som en effekt av en hysterisk mediebevakning, enorma kapitalplaceringar bland stora företag och sponsorer samt en större vinstdrivande verksamhet bland flera fotbollsklubbar (bland annat i form av dyrare biljetter/säsongskort).

Men denna omfattande globalisering och kommersialisering av sporten fotboll har inte alltid varit gällande. Tittar man till exempel på supporterskaran under 1900-talets första hälft, så företrädde fotbollsbeundrarna främst av arbetarklassen (Norrman, 2002). Denna företeelse har ändrats markant på bara några år enligt tv-kommentatorn och fotbollsprofilen (därtill son till den legendariska fotbollspelaren Gunnar Nordahl) Thomas Nordahl:

När min pappa Gunnar var aktiv (40-50-talet red.), var det framför allt inom arbetarklassen som fotbollsintrasset var stort, men på senare år har jag mött politiker, företagschefer, författare, ledarskribenter, präster ja alla slags människor runtom i världen, som är passionerat intresserade (Nordahl citerat i Norrman, 2002: 7).

Att dagens fotboll har utvecklats till en global sport är det ingen större tvekan om, att sporten har förändrats till en nöjesindustri från en folkidrott är inte heller något nytt längre eller särskilt ologiskt; när efterfrågan är större än själva utbudet varför ska man då inte ta tillvara på möjligheterna? Men att besvara denna ovanstående frågeställning är inte mitt syfte. Jag har istället valt att koncentrera mig på ett fenomen som inom fotbollstermer brukar kallas för ”den tolfte spelaren”, nämligen fotbollssupportern.

Idrotts- och genusforskaren Kutte Jönsson anser att de senaste decenniernas väldiga kommersiella inslag inom fotbollen har inneburit att samtliga aktörer inom sporten har varit tvungna att anpassa sig inom en ny typ av ”spelplan” och fotbollssupportern är inget undantag:

Miljoner supportrar runt om i världen binder sig till fotbollsklubbar; tatueringar in klubbloggan på bara huden, draperar sina kroppar i klubbens färger. För de allra flesta hardcore-fans är inte detta övergående, utan tvärtom ett förhållande som i många fall varar längre än andra förhållanden i livet (Jönsson, http://www.idrottsforum.org/reviews/items/jonkut_morrow.html: 2005-11-30).

Dessa fotbollssupportrar som säsong efter säsong investerar både sin kropp och själ i vått och torrt, för att kunna följa sitt favoritlag, brukar på senare tid även hamna i mediernas uppmärksamhet och i sin tur allmänhetens – det har jag egna erfarenheter av:

Jag satt en dag på torget under en solig förmiddag och åt glass med mina kompisar samtidigt som vi ofrånkomligt hamnade i en livlig fotbollsdiskussion.

Just när jag skulle dra fördelarna med det svenska fotbollslandslagets backlinje för mina kritiska vänner så kommer två tjejer gåendes förbi.

En av dem skakar på huvudet och viskar plötsligt halvhögt till den andra:

- Typiskt killar, när de inte slåss så tjuvar de väl bara om sin urfåniga fotboll!

Detta utspel satte sig omedvetet på min näthinna resten av dagen och gav en besk eftersmak i munnen.

Bara några dagar senare kunde jag läsa följande huvudrubrik i *Aftonbladet* på min datorskärm: ”Polisman död i våldsamma fotbollskravaller på Sicilien” (2007-02-02).

Eftersom jag själv är en hängiven fotbollssupporter, vilket bland annat innebär en frenetisk daglig läsning av fotbollsartiklar och krönikor, så har det under en lång tid uppkommit en personlig stark känsla av att bilden av fotbollssupportern är alldeles för snedvriden i den svenska dagspressen – där man har en ”svartvit” syn på supportrar som antingen goda eller – oftast – som problematiska.

Ena dagen står det till exempel i *Aftonbladet* att fotbollssupportrar förgyller fotbollen tack vare sin fantastiska atmosfär som därtill ses som en väldigt viktig och bidragande del av en fotbollsmatch, för att dagen efter framställas som huliganer, ligister eller fanatiker.

Får vi som läsare då den riktiga bilden av en fotbollssupporter om man enbart profilerar denna företeelse som antingen alldeles änglalik eller fullständigt ondskefull?

Jag anser personligen att fotbollssupportrar är komplexa individer liksom alla andra människor, vilket därför borde bidra till ett mer komplext synsätt på bilden av fotbollssupportern i den svenska dagspressen.

1.2 Syfte, mål och frågeställning

Jag har i samband med min forskningsuppsats valt att endast koncentrera mig på den problematiska bilden av fotbollssupportern i den svenska dagspressen – med särskilt fokus på maskulinitetsperspektivet.

Mediers oerhörda fokus på de negativa aspekterna i samband med fotbollssupport bidrog till min nyfikenhet och undersökandet av denna företeelse.

Eftersom fotbollssupportrar nästan enbart består av män, har jag således valt att försöka hitta en koppling mellan olika sociala maskulinitetskonstruktioner och fenomenet fotbollssupport.

Då jag själv är en fotbollssupporter så är min personliga hypotes att den negativa bilden av fotbollssupportern i den svenska dagspressen är alldeles för endimensionell och svartvit. Jag anser också att fotbollssupport är ett mer komplext fenomen än vad medierna i allmänhet och dagspressen i synnerhet framställer det som. Därför så kommer jag även att försöka leta efter en ”sannare” bild av den negativa fotbollssupportern än den som framställs i dagens medier.

Mitt val att enbart fokusera på den negativa bilden av fotbollssupportern grundar sig således på att jag vill ta reda på om fotbollssupporterns negativa företeelser har ett samband med samhällets sociala konstruktioner.

Relevanta frågeställningar i samband med undersökningen:

- Vad är en fotbollssupporter? – Hur lyder definitionen av en fotbollssupporter?
- Hur konstrueras den negativa bilden av fotbollssupportern i den svenska dagspressen?
- Kan synen på maskulinitet kopplas till denna ovanstående frågeställning?
- Vilka blir de sociala konsekvenserna i samband med fotbollssupport och manlighet?

1.3 Metoddiskussion och avgränsning

För att inte bli alltför ytlig i min undersökning av ett så stort ämne som fotbollssupport har jag varit tvungen att avgränsa mig för att få bästa möjliga resultat.

Jag kommer i denna uppsats därmed enbart att försöka behandla företeelsen och definitionen av en fotbollssupporter i samband med undersökandet av den negativa bilden av fotbollssupportern i den svenska dagspressen, under en specifik tidsperiod och utifrån ett maskulinitetsperspektiv. Då jag endast koncentrerar mig på denna aspekt utelämnar jag helt den positiva bilden i min studie. Detta är således en medveten handling som jag har gjort för att få en djupgående och grundligare analys av mitt empiriska material (Widerberg, 2002).

Jag har följaktligen valt att koncentrera mig på två negativa supporterhändelser som fick en väldigt stor genomslagskraft bland medierna i allmänhet och dagspressen i synnerhet. Dessa två händelser uppstod i samband med de allsvenska fotbollsmatcherna mellan AIK och Hammarby på Råsunda den 18 oktober 2004 och mellan Hammarby och Djurgården på Söderstadion den 28 augusti 2006. Båda dessa fotbollsmatcher stoppades av säkerhetsskäl då det uppstod oroligheter bland

läktarsektionerna, vilket bland annat ledde till att många fotbollssupportrar tog sig ut på fotbollsplanen.

Det som jag har använt som empiriskt material i denna uppsats är alla de artiklar och krönikor som publicerades i de tre tidningarna *Aftonbladet*, *Expressen* och *Dagens Nyheter* i samband med dessa två specifika kravallhändelser under de tre efterföljande dagarna. Insamlingen av det empiriska materialet sträcker sig därmed mellan den specifika tidsperioden; 19-21 oktober 2004 och 29-31 augusti 2006.

En väsentlig anledning till att jag valde att enbart fokusera mig på just dessa två specifika kravallhändelser var att de i särklass fick mest utrymme och exponering i dagspressen och därmed även hos allmänheten. Valet av dessa två kravallhändelser blev på så sätt väldigt naturlig.

Selektionen av tidningarna *Aftonbladet*, *Expressen* och *Dagens Nyheter* föll på att dessa tre tidningar var de som hade det bredaste utbudet och den största kapaciteten bland den svenska dagspressen i samband med sport- och fotbollsrelaterade artiklar och krönikor. Detta konstaterande grundlade jag följaktligen i anknytning med sökandet efter potentiellt empiriskt forskningsmaterial.

En annan sak som jag också vill poängtera är att jag inte gör någon större skillnad på begreppet morgontidning (*Dagens Nyheter*, *SvD* etc.) kontra kvällstidning i form av *Aftonbladet* och *Expressen*. Även om dessa två sistnämnda tidningar kanske traditionellt sett anses som kvällstidningar, så kommer man inte undan faktumet att de under den senaste tiden även utgivs på dagen tillsammans med de andra morgontidningarna. Däremot så finns det en väsentlig skillnad mellan en så kallad morgontidning kontra en kvällstidning och det är tidningarnas olika nyhetsvärderingar. Tidningarna *Aftonbladet* och *Expressen* tenderar i en större utsträckning att idealisera och extremproblematisera nyhetsrapporteringen i samband med olika nyhetshändelser, då de i motsatt till morgontidningarnas prenumerationsflöde mestadels koncentrerar sig på en lösnummerförsäljning. Detta kan således resultera i att ”kvällstidningar” är mer benägna av ett svartvitt perspektiv än morgontidningar, i samband med konstruktionen av en fotbollssupporter.

Då mitt material enbart består av nyhetsartiklar och krönikor har jag valt att använda mig av en textanalytisk metod i min forskningsstudie. Eftersom jag går in och granskar samt tolkar artiklarnas och krönikornas olika texter och ställer de olika

skrifterna mot varandra och därtill kopplar dem vidare till ett annat sammanhang, så fann jag denna metod mest lämplig.

1.4 Litteraturval

Den grundläggande litteraturen har bestått utav följande tre böcker: *Kicking off: why hooliganism and racism are killing football* av Dougie Brimson (2006), *Consuming sport: fans, sport, and culture* av Garry Crawford (2004) och *Fanatics: power, identity and fandom in football* utgivet av Adam Brown (1998). Dessa tre böcker har varit till stor hjälp i samband med behandlandet av definitionen av en fotbollssupporter i anknytning till den negativa bilden av fotbollssupportern i dagstidningarna.

När det gäller kopplingen av maskulinitetsperspektivet i samband med min analys, så har jag främst använt mig av följande litteratur: *Masculinities and culture* av John Beynon (2002), *Handbook of studies on men and masculinities* utgivet av Michael S. Kimmel, Jeff Hearn, och R.W. Connell (2004), *Theorizing masculinities* av Harry Brod, Michael Kaufman (1994) och *Med uppenbar känsla för stil – ett reportage om manlighet* av Stephan Mendel-Enk (2004). Dessa böcker har jag nyttjat för att skapa mig en uppfattning och en grundläggande kunskap om hur man kan tänka sig att tillämpa detta specifika teoretiska perspektiv i min forskningsstudie. Boken *Masculinities and culture* av John Beynon (2002) har varit grundstenen i samband med tillämpningen av mitt teoretiska perspektiv, boken *Med uppenbar känsla för stil* av Stephan Mendel-Enk (2004) har jag däremot haft som huvudbok under hela uppsatsens gång.

Även om Stephan Mendel-Enks bok inte är en vetenskaplig studie utan följaktligen ett reportage om manlighet, anser jag ändå att denna skrift är oerhört relevant i samband med min forskningsstudie. Då den, till skillnad från övrig litteratur, behandlar både företeelserna fotbollssupport och maskulinitet i ett enda sammanhang.

Jag har också haft en stor användning av Malmö Högskolas idrottsvetenskapliga webbtidskrift, www.idrottsforum.org. Denna Internetportal publicerar vetenskapliga och populärvetenskapliga artiklar om idrottsforskning och idrottsvetenskap och behandlar samspelet mellan idrotten och samhället. Genom denna webbtidskrift har

jag således haft möjligheten att ta del av flera olika artiklar i samband med företeelserna fotbollssupport och manlighet.

Det bör nämnas att jag fann det oväntat svårt att hitta relevant litteratur i samband med min forskningsstudie. Speciellt när det berörde den genuina kopplingen mellan fotbollssupport och maskulinitetsperspektivet. Tar man närmare bestämt bara och söker efter de enskilda ämnena var för sig, så finner man hur mycket material och datainsamlingar som helst. Slår man däremot ihop båda dessa företeelser och söker därefter som ett gemensamt tema, så upptäcker man genast att det finns betydligt mindre material till ens förfogande. Jag har därmed delat upp mitt material i två delar, den ena delen koncentrerar sig på fenomenet fotbollssupport medan den andra delen behandlar enbart maskulinitetsperspektivet generellt. Detta har jag bland annat gjort för att underlätta dispositionen och orienteringen i min uppsats.

Mitt huvudsakliga upplägg består således av en tematisk indelning av mitt empiriska material som därefter sammanfogas med min litteratur eller vice versa samtidigt som varje analysdel kopplas samman med det tillämpade maskulinitetsperspektivet.

1.5 Maskulinitetsperspektivet – undersökandet av sociala och kulturella maskuliniteter

Jag har valt att fokusera på maskulinitetsperspektivet i samband med min forskningsstudie. Anledningen till detta är att fotbollssupportrar i regel enbart består av män. Därför så tycker jag att det teoretiska perspektivet i form av maskulinitetsperspektivet, vore intressant att applicera i detta sammanhang.

Denna uppfattning är något som antologin *Det är alldeles för mycket sport inom idrotten* (2007) också behandlar:

Många av de forskningsartiklar som vi har tagit del utav har inte haft fokus på genus, det sociala skapandet av könet, utan ser supportrar som en helhet utan att lägga in begreppet kön i undersökningen (Leijon m.fl., 2007: 81).

Men hur bedriver man forskning utifrån ett maskulinitetsperspektiv och hur kan jag dra nytta av detta speciella teoretiska perspektiv i min forskningsstudie?

Maskulinitetsforskaren John Beynon anser att man måste börja med att bekanta sig med ordet maskulinitet för att överhuvudtaget kunna forska utifrån ett maskulinitetsperspektiv:

One thing has to be made crystal clear at the outset: 'masculinity' is composed of many masculinities /.../ while all men have the male body in common /.../ there are numerous forms and expressions of gender, of 'being masculine' and 'being feminine' (Beynon, 2002: 1).

Denna tankegång delas även av maskulinitetsteoretikerna Harry Brod och Michael Kaufman (1994). De anser att maskulinitet inte kan studeras utifrån ett enda perspektiv eftersom mannen är en mångsidig och en ständigt förändrande individ på grund av männens olika erfarenheter, attityder, värderingar, förhållanden, tillvägagångssätt och konstruktioner (Brod och Kaufman, 94: 4). Brod och Kaufman anser således att maskuliniteter kan undersökas utifrån flera olika typer av forskningsperspektiv i det vardagliga livet:

The most basic insight from standpoint theories is that everyday life – the concrete activities people do – structure perception, attitudes, and ways of knowing. Where one stands shapes what one can see and how one can understand it (Brod och Kaufman, 94: 54).

Enligt Beynon leder denna typ av forskningsflexibilitet i sin tur till att maskulinitetsperspektivet kan vinklas via flera olika teorier:

The study of masculinity goes on within disparate subjects like cultural and media studies, sociology, psychology and social psychology, criminology, anthropology, litterart studies, film studies, women's studies and of course, men's studies (Beynon, 2002: 55).

Att bedriva forskning utifrån ett maskulinitetsperspektiv sker således genom att till exempel undersöka maskuliniteter utifrån sociala konstruktioner i dagens samhälle. Detta är också något som mansteoretikerna Michael S. Kimmel, Jeff Hearn, och R.W. Connell (2004) förespråkar, då de anser att maskulinitet är socialt förankrad:

Masculinities do not exist in social and cultural vacuums but rather are constructed within specific institutional settings. Gender, in this sense, is as much a structure of relationships within institutions as it is a property of individual identity (Kimmel, Hearn, och Connell, 2004: 8).

Beynon menar likaså att maskuliniteter bör utforskas utifrån kulturella och sociala företeelser eftersom maskuliniteter uppkommer och formas först i anknytning med kulturella samband: ”Men are not born with masculinity as part of their genetic make-up; rather it is something into which they are acculturated and which is composed of social codes of behaviour which they learn to reproduce in culturally appropriate ways” (Beynon, 2002: 2).

Brod och Kaufman förespråkar också samma idé om att maskuliniteter är socialt konstruerade och menar också att den är föränderlig med tidens gång:

Manhood is neither static nor timeless; it is historical. Manhood is not the manifestation of an inner essence; it is socially constructed (Brod och Kaufman, 94: 120).

Beynon anser att förandet av maskuliniteter genom sociala konstruktioner till exempel kan utformas i samband med medierna:

Masculinity and femininity are often treated in the media as polar opposites, with men typically assumed to be rational, practical and naturally aggressive and women, in contrast, are held to be expressive, nurturing and emotional. Minor differences are often accorded great significance and misrepresented (Beynon, 2002: 56).

Genom mediernas överdrivna fokus på de små skillnaderna mellan en man och en kvinna, skapas överflödiga motpoler mellan de båda könen. Mediernas utformning av maskulinitet är också något som uppmärksammas av Kimmel, Hearn, och Connell: "One of the foremost perspectives is social constructionism, in which popular texts and images are seen to be closely connected with wider relations of domination and subordination both among men and between men and women" (Kimmel, Hearn, och Connell, 2004: 273).

En annan orsak som bidrar till skapandet av olika maskuliniteter i dagens samhälle är konstruktionen och reproduktionen av manliga ideal (Kimmel, Hearn, och Connell, 2004). Kimmel, Hearn och Connell menar således att sättet som samhället uppfostrar pojkar underbygger maskulina personlighetsideal och uppmuntrar även ett beteende som återspeglar dessa ideal. Det som således händer när unga pojkar tar till sig dessa inlärd mansideal och gör dem till sina egna perceptioner och beteenden, är att det kan leda till ett "utagerande" i den sociala sfären (Kimmel, Hearn, och Connell, 2004).

Ett fenomen som i sin tur bidrar till skapandet av de manliga idealen är den så kallade "hegemoniska maskuliniteten", då denna företeelse främst förespråkar åtskillnaden mellan "manliga" och "omanliga" ideal:

Hegemonic masculinity is the culturally idealized form of masculinity in a given historical and social setting. It is culturally honored, glorified, and extolled situationally – such as at the broader societal level (e.g., through the mass media) and at the institutional level (e.g., in school) – and is constructed in relation to 'subordinated masculinities' (e.g., homosexuality) and relations to women (Connell's (1987) citat i Kimmel, Hearn, och Connell, 2004: 198).

Hegemonisk maskulinitet förskönar alltså de socialt konstruerade mansidealen genom att framhäva den konstruerade maskuliniteten i motsatt till feminina företeelser (Kimmel, Hearn, och Connell, 2004).

Enligt Beynon finns det tio stycken kulturella/sociala nyckelfaktorer i samhället som formar maskuliniteter. Dessa tio faktorer är följande: historisk belägenhet, ålder och fysik, sexuell inriktning, utbildning, status och livsstil, etnicitet, religion och tro,

klass, yrke samt kultur och subkultur (Beynon, 2002: 10). Dessa nyckelfaktorer bör i sin tur utforskas i samband med litteratur, dagspress och massmedia. De bör likaså undersökas visuellt i form av marknadsföring, fotografier, sport, dans etc. samt autobiografiskt, dokumenterande och etnografiskt (Beynon, 2002: 146).

Jag har i min forskningsuppsats således valt att koncentrera mig på maskulinitetsperspektivet utifrån ett socialt/kulturellt sammanhang. Eftersom majoriteten av fotbollssupportrarna består av män och maskulinitet är i sin tur en social konstruktion bör fotbollssupport kunna beskådas utifrån sociala konstruktioner i samhället. Jag har i min forskningsstudie även valt att applicera maskulinitetsperspektivet i samband med undersökandet av de svenska dagstidningarna, då dagspress, som sagt, räknas som en av de potentiella forskningsmöjligheterna i samband med utforskningen av maskuliniteter (Beynon, 2002).

1.6 Dispositionen

Min analys är bestående utav fyra olika avsnitt som är indelade enligt följande:

- Vad är en fotbollssupporter?
- Våldet och fotbollssupportern
- Gängkultur och identitetsskapande
- Casuals – fotbollssupport eller huliganism?

I det första avsnittet, *Vad är en fotbollssupporter?*, börjar jag min analys med att behandla och belysa definitionen av en fotbollssupporter på en grundläggande nivå och jag tar även upp tidigare teorier i samband med temat fotbollssupport. Syftet med den första biten i detta analysavsnitt är enbart att läsaren ska få en förståelse av orden fotbollssupporter och idrottssupporter. Därefter behandlar jag fenomenet fotbollssupport i anknytning till temat känslor samtidigt som jag även belyser tendenserna i samband med maskulinitetsperspektivet.

I det efterföljande avsnittet, *Våldet och fotbollssupportern*, fördjupar jag mig i mitt empiriska material och koncentrerar mig i första hand på konstruktionen av den

negativa bilden i samband med fotbollssupportern samtidigt som kopplingen till maskulinitetsperspektivet påpekas och klargörs ytterligare.

I de två sista analysavsnitten, *Gängkultur och identitetskapande* och *Casuals – fotbollssupport eller huliganism?*, fördjupar jag mig i definitionen av en fotbollssupporter och tar därmed upp företeelser som gängkultur och identitet i samband med fotbollssupport. Jag behandlar sedan den negativa bilden av fotbollssupportern genom att belysa dagspressens åtskillnad mellan en huligan och en ”vanlig” supporter i anknytning till maskulinitetsperspektivet.

Forskningsstudien avslutas med en avslutande sammanfattning och slutdiskussion.

2 Vad är en fotbollssupporter?

2.1 Teorier om fotbollssupportern

Då det på senare år har uppkommit ett påtagligt forskningsintresse i samband med ämnet fotbollssupport så är jag givetvis inte den första som har valt att fördjupa mig i detta populära fotbollsrelaterade tema. Så här skriver till exempel samhälls- och kulturvetaren Garry Crawford i anknytning till det märkbara forskningsintresset för idrottssupport:

In 1995 Wann and Hamlet made the (now frequently cited) observation that only around four per cent of all sport sociology and psychology focuses on sport fans. Though over the past few years the volume of research on fans has increased significantly /.../ (Crawford, 2004: 6).

Populärkulturforskaren Adam Brown tycker att detta konstaterande också stämmer i samband med fotbollssupport: ”Whereas a decade and more ago, academic literature was almost exclusively driven by concerns with law and order and the ‘hooligan’ problem, the study of football and its fans has now embraced much wider questions of identity and participation in the game ” (Brown, 1998: 3).

Även i Sverige är ämnet fotbollssupport ett väldigt intressant forskningsobjekt. Två färskare exempel på detta är bland annat antologin *Det är alldeles för mycket sport inom idrotten* från Linköpings universitet (2007) och examensarbetet *Ibland kan man bli så fruktansvärt arg på dem...* från Idrottshögskolan i Stockholm (2005). Antologin *Det är alldeles för mycket sport inom idrotten* avhandlar i första hand supporterkulturen, manligheten och de identitetsskapande företeelserna i samband med fotbollen medan examensarbetet *Ibland kan man bli så fruktansvärt arg på*

dem... koncentrerar sig i sin tur på säkerhetsaspekterna i anknytning till supporterkulturen samtidigt mediernas syn på fotbollssupportrar.

Fotbollen och dess supportrar intresserar följaktligen inte bara forskningsvärlden utan även andra områden i dagens samhälle, till exempel medierna. Då dagens fotboll är ett väldigt populärt och ständigt aktuellt fenomen ser medierna, med dagspressen i spetsen, sin chans att utmärka sig bland den mördande konkurrensen i branschen och väljer därefter att lägga en väldigt stor fokus på själva sporten i sig men också dess fotbollssupportrar:

Studies of football fans have argued routinely that the mass media amplify football hooligansim: in exaggerating the actual incidence of fan disorder, it is argued, the media promote a climate of fear and intolerance among the authorities and general public towards football fans, while also heightening the expectation of violence among the supporters (Brown, 1998: 197).

Den överdrivna bilden bland medierna i samband med negativa händelser i anknytning till fotbollssupport är något som jag har uppmärksammat i princip under hela litteraturgenomgången. Men dagens medier är inte de enda som använder sig av detta specifika synsätt, utan även de olika forskningsstudierna har en tendens att fokusera på den destruktiva formen av fotbollssupport:

Moreover, studies of fan cultures tend to focus upon the exceptional rather than the mundane /.../ which has tended to focus almost exclusively on exceptional (such as football hooligans) or the most dedicated (such as fanzine editors and contributors) types of supporters, at the expense of more ordinary fans (Crawford, 2004: 105).

Det jag vill belysa med detta uttalande är att även om forskningsintresset är på topp i samband med ämnet fotbollssupport, så ligger den största koncentrationen på de ”negativa” sidorna eller de mest ”extrema” särdragen av denna företeelse. Fotbollsforskaren och författaren Dougie Brimson anser att om större delen av

medierna och specifika delar av den akademiska världen ständigt lägger en större koncentration på de negativa företeelserna i samband med fotbollssupport kan detta i sin tur bidra till en snedvriden bild av fotbollssupportern:

Both the media and academia are legendary for their ability to present myth and speculation as cast-iron fact, no matter what the subject, but the thing about hooligansim is that when something obviously wrong is written by Doctor This or Professor That or appears in one of the most respected newspapers in the world – or even one of the tackiest tabloids – people take it as the truth (Brimson, 2006: 62).

Givetvis är inte all forskning som bedrivs om fotbollssupport enbart negativt enkelriktad. Ett exempel på detta är Alan Pringles forskningsstudie *Football and men's mental health* (2004). I sin forskningsstudie fokuserar Pringle mer på de positiva effekterna med fotbollssupport, vilket bland annat påvisar att supporterfarenheten påverkar den mentala hälsan på ett positivt sätt i form av avstressning, mentalt renande och en god utveckling av barnrelaterade relationer (Pringle, 2004).

Sammanfattningsvis kan man säga att även om det fortfarande bedrivs en väldigt stor forskning på den negativa aspekten med fotbollssupport, där även medierna anspelar på samma faktum, så har det under den senaste tiden också uppkommit ett motsatt forskningsalternativ. Den positiva bilden är kanske mindre glamorös men en viktig synvinkel i samband med bilden av dagens fotbollssupportrar.

Vad det gäller forskningsstudier i samband med fotbollssupport och det maskulina perspektivet, så måste jag faktiskt nämna att denna företeelse (precis som med litteraturen) visade sig vara väldigt svår att finna och få tag i under arbetets gång. Men med tanke på att det först på senare tid har uppkommit ett genuint intresse för det maskulina perspektivet i allmänhet och dess koppling till olika andra företeelser (t.ex. så som fotbollssupport) i synnerhet, så är det inte så förvånande att det för tillfället finns lite forskningsstudier i anknytning med fotbollssupport och maskulinitetsperspektivet.

2.2 Definitionen av en fotbollssupporter

För att överhuvudtaget kunna undersöka hur den negativa bilden av fotbollssupportern beskrivs och behandlas i den svenska dagspressen måste jag till att börja med bearbeta begreppet fotbollssupporter. Vad menas med en fotbollssupporter?

Givetvis är det svårt att få ett fullständigt och givet svar på denna fråga då svaret till exempel kommer att variera beroende på vem du frågar. Om man börjar med att bara titta på själva ordet supporter till exempel i form av en allmän idrottssupporter, så vore det felaktigt att påstå att en supporter enbart är det samma som en åskådare (Crawford; 2004).

Enligt populärkulturforskaren Garry Crawford, så producerar i själva verket sportsupportrar sina egna texter, till exempel i form av skapandet och skötandet av egna Internetsidor eller mediala diskussioner, som i sin tur konsumeras av andra människor. Dessutom är det supportrarna själva som hjälper till att sätta färg på de olika idrottsevenemangen och tillställningarna som i sin tur även här, kan åskådas och konsumeras av andra människor antingen på plats eller genom massmediala medel (Crawford, 2004). Den engelska fotbollsforskaren- och författaren Dougie Brimson är också inne på samma linje:

"/.../ if the players are the heart of football, the lifeblood are the fans. Without them, the professional game would not and could not exist, not simply because they fund it, but because of the other, equally significant contribution they make to it (Brimson, 2006: 196).

Att betrakta en fotbollssupporter som endast en åskådare vore således felaktigt.

Däremot så menar Crawford att det finns ett speciellt beteendemönster hos sportsupportrar; de flesta idrottssupportrar kan nämligen inbegripas inom en så kallad konsumtionskultur i form av en ”person till person” relation: ”/.../ individuals may observe and ‘consume’ the actions and performances of others, such as in watching a sporting event” (Crawford, 2004: 4). Crawford menar på att alla sportsupportrar inte nödvändigtvis agerar enbart inom denna konsumtionskultur, då även supportrarna själva, som sagt, skapar sina egna texter. Men då idrottssupport är personligt förankrat

i form av identitet, minnen, tankar eller social interaktion, så återges merparten av dessa företeelser (direkt eller indirekt) genom en konsumtion: ”/.../ the memories, thoughts and conversations of a sport fan will often relate to events people have attended, games they have seen on television, consumer goods they have bought or seen, and similar acts of consumption” (Crawford, 2004: 4). En idrottssupporter är således enligt Crawford en konsumerande individ och inte en åskådare.

Blickar man vidare i samband med definitionen av en fotbollssupporter, så menar Anders Widfeldt, i samband med en allmän SOM-rapport från året 2000, att sporten fotboll, till skillnad från många andra idrotter, alltid har betraktas som en manssport:

Fotbollen har traditionellt betraktats som en manssport. Det intrycket kvarstår, även om damfotbollen i Sverige vuxit sig stark sedan 1960-talet, och det svenska damlandslaget haft väl så stora internationella framgångar som herrarna /.../ (Widfeldt, 2000: 160).

Denna företeelse är således något som kvarstår än idag. Trots att damfotbollen ökade i popularitet under början av 2000-talet, så har den återigen stagnerat markant under de senaste åren. I takt med att damlandslagets internationella framgångar uteblev helt i jämförelse med början av 2000-talet, då sporten fotboll upplevde ett generellt uppsving, har damfotbollen återgått till en trist ”vardagstillställning” och kan därmed inte hota faktumet att fotboll än idag, utan att gå till överdrift, klassas som en manssport (Widfeldt, 2000).

När det sedan kommer till själva fotbollssupportrarna domineras även denna skara av nästan enbart män enligt Widfeldt: ”Det är betydligt vanligare att ha ett favoritlag bland män än bland kvinnor” (Widfeldt, 2000: 160). Widfeldt menar också att det är viktigt att man belyser olika effekter som uppkommer i samband med företeelsen fotbollssupport:

Att ha ett favoritlag i fotboll är en viktig del av många människors liv. Fotbollssupportrarna är en företeelse som har effekter på flera olika nivåer i samhället. Dessa effekter kan vara negativa, till exempel i form av huliganism, men det finns även många positiva effekter.

Supporterlivet kan fungera som en källa till gemenskap och kamratskap (Widfeldt, 2000: 157).

Det intressanta med denna kommentar är att Anders Widfeldt väljer att dela in fotbollssupportern i två olika kategorier, en form av support som ger positiva effekter och en som ger negativa sådana. Populärkulturforskaren Garry Crawford menar att denna form av indelning inte är ovanlig eftersom termen ”supporter” ursprungligen användes i ett negativt sammanhang: ”/.../ the term ‘supporter’ in these early days was used predominately in a derogatory sense, to indicate a ‘woeful’ lack of sportmanship demonstrated by those who wanted one particular side to win” (R.Taylor citerad i Crawford, 2004: 20). Benämningen supporter har alltså från första början uppkommit och använts i samband med ett negativt synsätt på ett visst beteende. Crawford menar således att detta negativa synsätt dessvärre har följt med och förankrats i anknytning till dagens fotbollssupportrar: ”Even in more contemporary times authors such as Duke (1991) and Clarke (1992) have argued that sport fans (and in particular association football fans) have suffered from a biased treatment, particularly in the popular press where all sport fans seem to be labelled as potentially ‘hooligans’” (Crawford, 2004: 20). Denna företeelse har bidragit till att de mer extrema formerna av fotbollssupport, så som fotbollshuliganism, har fått en större fokus i dagens samhälle på bekostnad av de mer ordinära formerna av fotbollssupport (Crawford, 2004).

En annan sak som supporterforskaren Anders Widfeldt i sin tur tagit till beräkning angående fotbollssupportrar är att fast fotbollen traditionellt sett betraktats som en arbetarsport, har denna företeelse under senare år fått revideras då skillnaden har blivit ytterst marginell i samband med de övriga samhällsgrupperna. Detta innebär att klassförankringen ser ut att försvinna då intresset för fotboll är numera lika stort inom medelklassen, inklusive högre tjänstemän och akademiker (Widfeldt, 2000: 162). Dagens fotbollssupporter har således inte längre någon specifik förankring i någon form av samhällsklass.

Sammanfattar man Anders Widfeldts forskningsstudie om fotbollssupportern, så kan man dra följande slutsatser: sporten fotboll klassas än idag som en manssport, fotbollssupportrar består, oberoende av samhällsklass, nästan enbart av män och det finns både ”positiva” såväl som ”negativa” fotbollssupportrar (Widfeldt, 2000).

Utifrån Crawfords, Brimsons och Widfeldts anmärkningar kan man slutligen konstatera att en fotbollssupporter är så mycket mer än en statisk statist i dagens samhälle; en fotbollssupporter är i själva verket en av de centrala aktörerna inom fotbollsvärlden och en företeelse som har en betydande roll i samhället.

En annan sak som oftast kommer upp i samband med fotbollssupport är skillnaden mellan en ”äkta” kontra en ”oäkta” fotbollssupporter. Garry Crawford anser att åtskillnader på en ”äkta” kontra en ”oäkta” supporter är i högsta grad påtaglig inom fotbollssupport: ”/.../ a particular follower of a sport may consider themselves a ‘fan’, but their patterns of support (for instance, they may not attend ‘live’ games) may see them deemed as not a ‘real’ fan by other supporters” (Crawford, 2004: 20).

Finns det då någon egentlig skillnad på en ”äkta” och en ”oäkta” fotbollssupporter? Jag skulle vilja slå fast, utifrån min litteratur, att den väsentliga skillnaden i så fall skulle vara att de allmänna fotbollssupportrarna inte har ett lag som de håller kärt och följer säsong efter säsong till skillnad från en hängiven fotbollssupporter (Brimson, 2006). En allmän fotbollssupporter kanske i sin tur gillar själva sporten fotboll och är på så vis intresserad av att följa fotboll för fotbollens skull, en sann fotbollssupporter följer i första taget enbart sitt fotbollslag (Widfeldt, 2000). Dougie Brimson menar på att olikheten mellan en ”äkta” och en ”oäkta” fotbollssupporter grundar sig i den genuina passionen och kärleken för det egna laget:

/.../ supporting a football club – as opposed to being a supporter of football isn’t simply about watching football. It’s about belonging to something which will not only take you from the highest of highs to the lowest of lows emotionally, but which will almost certainly have an irrational and disproportionate impact on your life at some point or another (Brimson, 2006: 197).

Det är således denna utpräglade form av fotbollssupport som jag har valt att koncentrera mig på i min forskningsstudie tillsammans med det påfallande faktumet att fotbollssupportrar nästan enbart består av män.

2.3 Känslor och fotbollssupport

Det som gör att fotboll är ett enormt populärt fenomen världen över är enligt fotbollsskribenten och litteraturkritikern Kjell E. Eriksson att sporten skapar och frambringar känslor hos människor: ”Förutom att vara världens största idrott så är det den idrott som väcker de starkaste känslor” (Eriksson, <http://www.idrottsforum.org/features/fotbollskarlek/fotbollsbok.html>: 2005-01-18).

Eftersom alla människor har känslor berör fotbollen på så sätt en väldigt stor skara av själar världen över. Fotbollssupportrarna är således inget undantag. Passionen för ens favoritlag kan till exempel i sina bästa stunder frambringa enorma lyckokänslor precis som det i sina värsta stunder kan leda till depression, agg eller aggressivitet (Brimson, 2006). Så här skriver fotbollsforskaren och författaren Dougie Brimson angående sitt förhållande till det engelska fotbollslaget Watford FC:

However, much as I love the Golden Boys, like most people who support a club that enjoys only fleeting periods of success, many of my feelings towards them are negative ones, born mostly, out of frustration, anger and disappointment. In truth, I have always found this to be one of the more liberating aspects of fandom, because, as a natural pessimist, not only do I like a good moan, I also bear a grudge /.../ Grudges are, however limiting in one specific respect. They are very personal (Brimson, 2006: 2-3).

Det som således skulle kunna bidra till att fotbollssupport är så populärt bland många människor är att sporten tillåter en att visa och ge utlopp för sina känslor till exempel i form av eufori eller att beklaga sig, men den ger även utrymme för personliga tankar och åsikter. Detta är något som idrottsforskaren Adam Brown också fastslår: ”Part of the ritual pleasure of being a football fan is to be able to admonish, criticise, and shout in support of your own side whilst maintaining a degree of abuse and derision for the opposition throughout for the game” (Brown, 1998: 244).

PR-konsulten och fotbollssupportern Martin Borgs anser att fotboll och läktarkultur kan liknas vid propagandans enorma kraft att skapa känslor i form av ”vi” och ”dom” då motsatsparet är ständigt närvarande på läktarna:

Aldrig är det så tydligt som på fotbollsarenan, där ”vi” står på den ena sidan och ”de” på den andra. Norra mot södra (Borg, ”Fotbollen behöver hetsiga supportrar”, *Expressen*: 2004-10-21).

En fotbollssupporter får således handskas med flera olika slags känslor, då dessa emotioner skapas och frambringas genom supporterns förhållande till favoritfotbollsklubben i samband med fotbollsrelaterade händelser t.ex. i form av matcher, pubbesök eller diskussioner.

En annan viktig del som bidrar till fotbollssupporterns välbefinnande, är enligt Brimson, hans möjliga vardagsflykt:

After all, one of the reasons I started going to games in the first place was to escape into a world devoid of family and, although these days parents and brothers have been replaced by wife and daughters, the basic reason for going remains the same (Brimson, 206: 2).

Genom att till exempel regelbundet följa sitt favoritlags matcher ett par timmar i veckan tillåter sig således en fotbollssupporter att komma ut ur sin vardagliga tillvaro. Då det, som tidigare sagt, uppkommer en hel del känslor i samband med fotboll, så kan denna vardagsflykt på samma gång även leda till en känslösam urladdning. När matchen sedan tar slut kan en fotbollssupporter återigen återgå till sitt allmänna vardagstillstånd, känslösamt och personligt tillfredsställt. Denna potentiella form av känsloladdade vardagsflykt (eller sociala skyddsmiljö) kan på så sätt fungera som en oerhört lockande rekreation bland många fotbollssupportrar (Pringle, 2004).

2.4 Känslor och manlighet

Tar man och kopplar samman fotbollens känslöskapande attraktion med maskulinitetsperspektivet skulle man kunna fastslå att en av orsakerna till att de flesta fotbollssupportrar enbart representeras av det manliga könet, beror på att en fotbollssupporter kan ge utlopp för sina starkaste känslor i samband med en fotbollsmatch och samtidigt komma undan samhällets allmänna mansanseende, dvs.

vad som är manligt och omanligt. Att män öppet visar sina känslor är nämligen ett beteende som inte går hand i hand med dagens manliga samhällsideal (Mendel-Enk, 2004).

Etnologen Jesper Fundberg följde i fyra års tid ett pojkfotbollslag i en förort till Stockholm. I sin bok *Kom igen, gubbar! Om pojkfotboll och maskuliniteter* (2003), avhandlar han hur unga pojkar lotsas in i mansrollen genom den maskulina samvaron under träningar, matcher och turneringar.

Jesper Fundberg menar att eftersom mannen är en norm i samhället så behöver han inte beskrivas, män lär sig att vara manliga genom att inte vara som kvinnor (Fundberg, 2003).

I det specifika pojklaget som Fundberg ville att studera, gestaltades de ”feminina” företeelserna i form av tre olika icke-figurer: kärringen, bögen och invandraren. Kärringen och bögen är känsliga och omanliga företeelser och fast att invandraren kan ses som väldigt maskulin är han i slutändan alldeles för vek (då han till exempel faller alldeles för lätt) och därmed sårbar (Fundberg, 2003).

I samband med Jesper Fundbergs etnografiska forskningsstudie, fokuserar Magnus Jacobsons nyhetsartikel ”Bollen och mansrollen”, i *Dagens Nyheter* den 19 juni 2002, också på att småpojkar i samband med fotboll lär sig att känslösamma företeelser anses vara feminina, och därmed också omanliga. Men dessa ”feminina” tendenser är samtidigt något som är ständigt rådande bland pojkfotbollen:

I verkligheten finns det naturligtvis gott om känslor i ett pojkfotbollslag, både på och utanför planen. Jesper Fundberg har aldrig sett så många pojkar gråta som under de här åren. Det finns också mycket kroppslig närhet. – Men just för att intimiteten finns måste den besvärjas hela tiden (Jacobson, Magnus (2002), ”Bollen och mansrollen”, *Dagens Nyheter*: 2002-06-19).

Stephan Mendel-Enk menar i sin bok, *Med uppenbar känsla för stil*, att män inte tillåts att ge utlopp för sina känslor i den offentliga delen av sina liv till skillnad från kvinnor. Detta på grund av det faktum att det anses som omanligt att vissa sina känslor öppet. Känslor som besvikelse, sorg eller oro riskerar att försvåra mannens yrkesutövande och de får helt enkelt skjutas undan till ett mer passande tillfälle.

Men problemet med detta är att det inte finns något sådant tillfälle utan de manliga känslorna trycks ständigt undan. Det som slutligen kan inträffa är att när dessa känslor väl kommer tillbaka så uppstår de i en ny form: ”Oro kanske kommer upp som aggression, besvikelse som leda, sorg som värsta manierna” (Mandel-Enk, 2004: 101).

Det är dock inte alla kritiker som skulle hålla med om detta, skriver Mendel-Enk. De menar istället att mannens svårigheter att leva ut sina känslor är genetiskt betingat och att det inte är något som går att ändra på. Men enligt mansforskaren Claes Ekenstam stämmer inte detta, då det t.ex. under medeltiden var vanligt att männen kunde ägna sig åt känsloutbrott helt hämningslöst. Det är först i början av 1800-talet som det ansågs som fränstötande att gråta som man. I samband med uppkomsten av det moderna samhället växte klyftan mellan de offentliga och privata sfärerna och framkallade betydelsen av självkontroll. Då föddes nämligen det borgerliga mansidealet som gäller än idag. Uppkomsten av detta mansideal bidrog till att relationen mellan olika människor i yrkesvärlden (den offentliga sfären) blev mindre personlig och mer självbehärskad. (Mandel-Enk, 2004). Men trots detta gångbara manliga ideal, kvarstår ändå faktumet att män har lika stort behov som kvinnor att ge uttryck för sina känslor och det är här som höjdpunkten med att vara en fotbollssupporter gör sig gällande. Att vara en fotbollssupporter ger mannen en möjlighet att i lugn och ro hänge sig åt sina känslor utan att det på något sätt ska anses som vekligt. På så sätt riskerar inte män att ses som svaga, feminina eller omanliga då de till exempel aktivt ger utlopp för sina manliga känslor i samband med en fotbollsmatch (Pringle, 2004).

3 Våldet och fotbollssupportern

3.1 Våldsmannen

Efter att ha gått igenom mitt material från de tre utvalda tidningarnas artiklar i samband med kravallerna på Råsunda, 2004 respektive Söderstadion, 2006, upptäckte jag att dagstidningarnas kritik mot fotbollssupportrarna var överdrivet negativ.

Artiklarna ”Här bryter kaoset ut” (*Aftonbladet*, 2004-10-19), ”Det värsta som har hänt fotbollen i Sverige” (*DN*, 2006-08-28) och ”De mörka minuterna på söderstadion” (*Expressen*, 2006-08-28) är några rubrikexempel på hur dessa dagstidningar gemensamt valde att enas om en enda ståndpunkt i samband med dessa två händelser.

De tre krönikorna; ”Skandalen är dödsstöden för svensk fotboll” (Mats Olsson, *Expressen*, 2004-10-20), ”Slödderstadion - Ingen fotboll, ingen glädje” (Simon Bank, *Aftonbladet*, 2006-08-29) och ”Nu är Bajen bara en i mängden” (Johan Esk, *DN*, 2006-08-29) är ett annat exempel på dagspressens synpunkt i detta sammanhang.

Man kunde även urskilja två ytterligare tendenser i samtliga tre tidningar i anknytning till kravallerna. Den första trenden gällde själva nyhetsprioriteringen – och rapporteringen av dessa specifika kravallhändelser:

I de tre tidningarna som jag undersökte behandlades Råsundakravallerna i åtta stycken artiklar sammanlagt. Två år senare i samband med Söderstadionkravallerna, hade tidningarna mer än fördubblat sin rapportering med hela 18 stycken artiklar sammanlagt. Dessa tidningar hade alltså, inom loppet av två år, valt att lägga en större fokus och publicera mer än dubbelt så mycket material om samma form av nyhetshändelse. Att nästan varenda en av tidningsartiklarna, såväl från 2004 som 2006, koncentrerade sig på våldet i allmänhet och utdömandet av fotbollssupportrarna i synnerhet var ett annat tydligt tecken. Den gemensamma nämnaren var således tydlig; fotbollssupportrarna fick en stor negativ publicitet i samband med dessa två kravallhändelser.

Detta konstaterande är även något som den engelska författaren och huliganismexperten, Dougie Brimson, tagit fasta på:

Hooliganism provides everything a good story should have; drama, tension, fear and villains. Throw in a bit of shame and occasionally the odd pinch of xenophobia and you have perfect press (Brimson, 2006: 79).

Brimson fortsätter: ”Of course, hooliganism and racism at football have to be reported, but it must be balanced and most certainly should not be sensationalised” (Brimson, 2006: 85). Våld och huliganism är således två väldigt populära företeelser bland engelska pressmedier i samband med fotbollssupport.

Att hävda att den svenska dagspressen fungerar ungefär på samma sätt som den engelska är kanske inte helt felaktigt, då det trots allt handlar om att sälja så många lösnummer som möjligt. Några tydliga exempel på detta kunde jag, som jag tidigare nämnt, påträffa i allt mitt empiriska material från de tre dagstidningarna.

Krönikören Johan Esk på *DN*, skriver t.ex. följande i samband med kravallerna på Söderstadion 2006:

Oavsett vad Förbundet beslutar. Den här domen är redan klar och slår stenhårt: Från och med nu är Hammarby bara en klubb i mängden. Mindre mys, inga myter. Så som de våldsamma dårarna vill ha det. De brydde sig aldrig ifall det var något speciellt med Bajen (Esk, ”Nu är Bajen bara en i mängden”, *Dagens Nyheter*: 2006-08-29).

Simon Bank på *Aftonbladet* är också inne på samma spår:

Allt vi fick se var Stockholms ynklighet, Stockholms dåraktighet, och – tragiskt nog – Stockholms verklighet. Vårdsmännen våldtog en klubb igen. De här sa att de höll på Hammarby (Bank, Slödderstadion, *Aftonbladet*: 2006-08-29).

Mats Olsson på *Expressen* har även han sin åsikt klar:

Ondskan dör aldrig eftersom ondskan är odödlig och just det är det ondskefulla. Lars-Åke och hans fotbollsälskande herrar har aldrig förstått vem de har att göra med, har aldrig hört vrålen från Djävulsgrottan eller försökt krypa undan drömmarna med hotfullt glödande ögon om nätterna. Mörkrets hjärta har aldrig lämnat svensk fotboll. Igår bultade det starkare och vidrigt på den en gång så älskvärda Söderstadion (Olsson, ”Mörkrets hjärta har aldrig lämnat svensk fotboll”, *Expressen*: 2006-08-29).

Utifrån dessa tre citat kan man således dra en och samma slutsats; personerna som krönikörerna väljer att kalla för våldsamma dårar, våldsmän eller ren ondska syftar följaktligen på de involverade fotbollssupportrarna i samband med kravallerna på Söderstadion 2006.

3.2 Huliganen

En våldsam supporter brukar i fotbollssammanhang även gå under benämningen huligan. Ordet huligan eller 'hooligan' kommer ursprungligen från engelskan och betyder i det närmaste bråkstake ((Brimson; 2006). En huligans drivkraft är således, enligt journalisten Jimmy Fredriksson på *Göteborgs Tidning*, inte att hjälpa fram laget utan att få makt genom hot och våld, att slåss med likasinnade och att under ett par timmar gå in i en total laglöshet (Fredriksson, ”*Var inte rädda*”, *GT*, 2004-10-25).

Fredriksson menar också att för många huliganer är fotbollen bara en täckmantel, då dessa ”fotbollssupportrar” inte ens går på fotbollsmatcherna utan dricker på barer och pubar i närheten för att sedan gå ut och ställa till med bråk efter matchens slut. Därför bör huliganism ses som en subkultur. (Fredriksson, *Var inte rädda*, *GT*, 2004-10-25).

Huliganexperten och fotbollsforskaren Dougie Brimson anser i sin tur att fotbollssupporterns kärlek till sitt specifika lag kan bidra till en vis typ av rivalitet i tillvaron. T.ex. kan rivaliteten mellan en chef och en anställd uppstå och grunda sig i

samband med att den ena eller den andra håller på ”fel” fotbollslag. Huliganism är alltså en extremare förlängd version av fotbollssupportrars rivalitet:

It takes the support for the team way beyond the norm and adds aggression and even hatred to turn it into something some would call tribal, but which really borders on fanaticism (Brimson, 2006: 198).

Samhälls- och kulturvetaren Garry Crawford är i sin tur mer skeptisk till fenomenet ”huliganism”, då han menar att medier och enskilda akademiker enbart använder detta som ett gemensamt begrepp för aggressivt och våldsamt beteende i samband med fotbollssupport:

Armstrong (1998) indicates that 'hooliganism' does not refer to any specific criminal offence, and is merely a concept applied by academics, the mass media and general public to various forms of aggressive and violent behaviour that takes place out of context (Crawford, 2004: 93).

Populärkulturforskaren och fotbollssupportern Adam Brown, anser däremot att även om medierna i Sverige har överexponerat våldet i samband med fotboll och fotbollssupport, vilket bland annat riskerar att mynna ut till ett större problem än vad det i själva verket är, så vore det ändå felaktigt att lägga skulden på dessa medier i samband med företeelsen huliganism. Men problemet med dagens medier är, enligt Brown, att deras massiva fokusering på våld ger en orättvis bild av den svenska fotbollssupportern, då denna företeelse även om den existerar är relativt minimal (Brown: 98).

I stället borde medierna lägga en större fokus på andra företeelser inom svensk fotbollssupport, nämligen den karnevalinspirerade sinnesstämningen och atmosfären på arenorna, så som tifos, där ett lags supportrar hyllar sitt lag genom diverse läktararrangemang, eller positiva supporteraktiviteter och kreativa stimulanser t.ex. i form av egna supportertidningar, Internetsidor m.m. (Brown: 98).

Som jag ser det kan man sammanfattningsvis säga att huliganism är en extremare form av fotbollssupport som dessutom enbart får negativ uppmärksamhet i medier och dagspress.

3.3 De svenska dagstidningarnas ställning

Två personer som tyckte att kritiken mot fotbollssupportern i den svenska dagspressen, i samband med de båda kravallhändelserna 2004 och 2006, var alldeles för hård och överflödig, var Martin Borgs, pr-konsult och AIK-supporter samt Magnus Hagström, skribent på tidningen *Offside* och Hammarbysupporter.

Magnus Hagström menar på att medierna och allmänhetens utdömande av de svenska fotbollssupportrarna var alldeles för hård i samband med den andra kravallhändelsen 2006, då man bortser från att aggression och rivalitet är två saker som faktiskt är en del av sporten och på så sätt tillhör fotbollssupportrarnas läktarkultur:

Fotbollen har ett inslag av ritualiserad rivalitet och symbolisk aggression. Det gäller såväl spelet i sig (vars termer ofta hämtas från krigssituationer) och inom läktarkulturen. En intensiv matchinramning innehåller vanligtvis hätska slagord och öppet hånande - och så vill många av oss ha det. (Hagström, ”Sluta hetsa mot fotbollsfansen”, *Expressen*: 2006-08-22).

Magnus Hagström tycker således att medierna borde hänge sig åt en ordentlig reflektion istället för att ständigt fördöma svenska fotbollssupportrars negativa handlingar då detta kan resultera till en förvrängd bild:

En extremt vanlig ståndpunkt, både hos professionella skribenter och bland vanligt folk, har till exempel varit att betrakta samma sorts uppträdande med helt olika glasögon beroende på om de förekommit i italiensk eller svensk fotboll. Det som på de italienska läktarna setts som utslag av karneval eller avundsvärd lidelse, har i den inhemska

fotbollen stämplats som ett utslag av huliganism (Hagström, ”Sluta hetsa mot fotbollsfansen”, *Expressen*: 2006-08-22).

Martin Borgs menar att dagspressens överdrivet negativa perspektiv av supportrarna i samband med kravallerna på Råsunda 2004 tenderar till en snedvriden bild av fotbollssupportern:

Vilka konsekvenser sådana bråk får för sportens framtid avgörs inte i medierna, utan på läktaren. Därför bör det uppmärksammas vilka det var som egentligen stoppade ”upploppet” och såg till att måndagens match kunde spelas vidare /.../ det var ett antal vanliga AIK-supportrar som agerade mänskliga sköldar framför stängslet, till dess att upprorsmakarna fattade att de inte hade flocken på Norra med sig utan mot sig (Borg, ”Fotbollen behöver hetsiga supportrar”, *Expressen*: 2004-10-21).

Martin Borgs intressanta observation, i form av att det var fotbollssupportrarna själva som stoppade eller åtminstone bidrog till att hjälpa till med att stoppa kravallerna på Råsunda 2004, är något som utelämnades helt i tidningarnas samtliga nyhetsartiklar i samband med min empiriska undersökning. Om denna handling var medveten eller omedveten kan inte jag svara på, men faktumet att den svenska fotbollssupportern framställdes i de tre tidningarnas krönikor med en negativ synvinkel i form av en våldsmän, är däremot något som varit uppenbart i mitt material. Detta faktum var således inte bara synlig i samband med kravallerna på Söderstadion 2006, utan redan två år tidigare kunde man se samma tendens från två av de tre krönikörerna på respektive tidning i anslutning till Råsundakravallerna (Johan Esk på *DN* skrev aldrig någon krönika). Så här skriver t.ex. Simon Bank i sin krönika; ”Festen är slut – våldsmännen har vunnit”, i samband med kravallhändelsen 2004:

Festen är slut nu. Det kan inte vara på något annat sätt. Alla de fantastiska åren på Råsunda, alla de vackra minnena, all fotboll som pulserade och levde – det är slut nu. I natt finns ingen slutstrid i allsvenskan, ingen glädje eller spänning, för vi vet redan hur det gick.

Vårdsmännen vann. De sa att de höll på AIK (Bank, ”Festen är slut – våldsmännen har vunnit”, *Aftonbladet*: 2004-10-19).

Expressens Mats Olsson var även han inne på samma bana:

Varken fotbollsledare eller politiker vill tala om eller ens försöka förstå tjusningen med våldet, ingen vill erkänna att det finns, det är ju mycket enklare att vifta undan med att det bara handlar om några fotbollstokiga grabbar som inte kan kontrollera sina känslor. Kvalificerat bullshit. Det är värt att upprepa: De här personerna älskar inte AIK. De här personerna älskar inte idrott. De här personerna förstår inte fotboll (Olsson, ”Skandalen är dödsstöten för svensk fotboll”, *Expressen*: 2004-10-19).

Både Banks och Olssons krönikor från 2004 har följaktligen samma exceptionellt negativa syn på fotbollssupportern i form av en våldsman eller huligan, precis som 2006 i samband med Söderstadionkravallerna.

3.4 Konsekvenserna av den negativa bilden och kopplingen till maskulinitetsperspektivet

Vilka konsekvenser får då den enormt negativa fokuseringen av fotbollssupportern bland de svenska dagstidningarna i samband med de två olika kravallhändelserna?

Författaren och huliganexperten Dougie Brimson menar att en av de dåliga konsekvenserna med att enbart framställa en fotbollssupporter som en våldsman i ett problematiskt sammanhang, är att det bidrar till en svartvit generalisering. Ett exempel på denna generalisering är att så fort någon fotbollssupporter gör något dumt eller korkat under en match blir han genast stämplad som huligan bland medierna i allmänhet och dagspressen i synnerhet. Det som följaktligen kan hända när medierna ständigt förknippar en negativ supporterhändelse med huliganism är att det underlättar för den riktiga hard-core skaran av huliganer då det ger dem ett större utrymme bland ”vanliga” fotbollssupportrar:

By applying the catch-all tag of 'hooligan' to anyone who is just being either stupid or a pain in the arse, you are actually diluting the impact of the terminology and therefore weakening the power of the word when describing the threat. /.../ The result is that you unwittingly aid the perpetuation of the problem (Brimson, 2006: 65).

Som jag tolkar det kan en huligan mycket väl klassas som en fotbollssupporter, då han precis som alla andra fotbollssupportrar brinner för ett specifikt fotbollslag. Men att påstå att alla fotbollssupportrar är huliganer eller våldsmän så fort dessa hamnar i negativa händelser är att gå ett steg för långt, då det i sin tur bidrar till en negativ generalisering av en fotbollssupporter. Eftersom dagspressen dessutom bara tar upp och behandlar en och samma bild om och om igen blir detta till slut den enda sanna bilden av en fotbollssupporter (Brimson, 2006).

En annan intressant aspekt i samband med våld och fotbollssupportrar är deras koppling med maskulinitetsperspektivet. Den gemensamma nämnaren för alla våldsinfluerade fotbollssupportrar i allmänhet och huliganer i synnerhet är att de alla består av män (Mendel-Enk, 2004). Detta påtagliga påstående understryks således även av mitt empiriska material.

I samtliga artiklar i de tre specifika dagstidningarna framstår det att de inblandade fotbollssupportrarna i samband med de båda kravallhändelserna 2004 och 2006 enbart består av män. Så här skriver till exempel Simon Bank i anknytning till Råsunda-kravallerna 2004: ”/.../ den här gången, på Råsundas norra läktare såg vi dem tydligt, de där förkrympta pojkarna och männen som alltid kallas "klicker”” (Bank, ”Festen är slut - våldsmännen har vunnit”, *Aftonbladet*: 2004-10-19).

Även Mats Olsson hade sin uppfattning klar i samband med Söderstadion-kravallerna 2006: ”/.../ hela den onda fotbollsvärlden ska få veta att Hammarbys supportrar inte längre är några glada sångbröder med en bärs och en holk utan lika kallhamrat kriminella som vilket motorcykelgäng som helst” (Olsson, ”Det har alldeles för länge handlat om naivt lalleri”, *Expressen*: 2006-08-30).

Johan Esk, anser, på samma sätt som Bank och Olsson i samband med de två fotbollskravallerna, att de hängivnaste fotbollssupportrarna består av män:

Nu vill han stänga klackläktaren och bara släppa in såna Bajen Fans har koll på där. Det går ändå inte att få in de förvirrade firmapojkarna i gemenskapen. Han har själv försökt aktivt (Johan Esk (2006), "Nu är Bajen bara en i mängden", *Dagens Nyheter*, 2006-08-29).

Att ord som våldsman, ligist eller huligan har använts flitigt som benämning på en fotbollssupporter bland journalister och krönikörer i samband med dessa två kravaller är som sagt ett påtagligt faktum. Men ett annat lika tydligt konstaterande bland tidningarnas samtliga artiklar och krönikor är att alla dessa våldsfixerade fotbollssupportrar även består av män, då kommentarer som "förkrympta pojkar och män", "sångbröder" kontra "kriminella motorcykelgäng" och "förvirrade firmapojkar" alla refererar således till det manliga könet.

Vad är det då som gör att män ibland tar till våld i samband med fotbollssupport?

Inom sociobiologin är många forskare inne på att män av sin natur är väldigt tävlingsinriktade, aggressiva och våldsamma (Beynon: 2002). Detta är något som i sin tur dementeras av forskaren Clare som menar att sådana biologiska differenser mellan de båda könen absolut inte är huggna i sten som så många forskare vill få det att framstå (Clare i Beynon: 2000).

Författaren och fotbollsskribenten Stephan Mendel-Enk menar på att våldsbenägna fotbollssupportrars ideal och värderingar inte alls skiljer sig i jämförelse med andra mansdominerade sammanhang i dagens samhälle:

Stå pall. Behärska dig. Var lojal mot gruppen. Offra dig för något större och viktigare än du själv. Den interna hierarkin. Den stenhårda uppdelningen offentligt/privat. Föraktet för svaghet. Jag kände igen allt för jag är uppfostrad enligt samma principer. (Mendel-Enk, 2004:11).

Jag tolkar Mendel-Enks kommentar som att det är samhällets manliga synsätt som gör att det exempelvis anses manligt för fotbollssupportrar att bruka våld i samband med

fotbollsmatcher. Detta betyder alltså att huliganer agerar, precis som alla andra manliga individer, utifrån samma samhällssyn.

I Internetartikeln ”Manligheten” (2007) anser bloggskribenten ”Matilda” att det som skulle kunna bidra till ”acceptansen” av det manliga våldet är att man ser en koppling mellan våld och män och inte försöker hitta andra beteendeorsaker:

Att det skapas en kultur bland män som är våldsamt betraktas inte som problematiskt, eller i alla fall inte som det överordnade problemet. Det är snarare sporten eller säkerheten som är problemet. Att se på fenomenet på detta banala sätt bidrar till att befästa destruktiva könsroller som inte gynnar någon; inte dig, inte mig och framförallt inte samhället i stort (Matilda, <http://royamatilda.wordpress.com/2007/06/09/manligheten/>: 2007-06-09).

Besöksförbudslagen som uppkom i samband med kravallerna på Råsunda 2004 är ett exempel på att man förbiser det manliga våldsbeteendet och istället skyller på andra faktorer så som säkerhetsproblem. Denna lag gav arrangörer rätt att portförbjuda problempublik som exempelvis våldsamma och rebelliska fotbollssupportrar.

Så här skriver Simon Bank i sin krönika Slödderstadion i samband med Söderstadionkravallerna 2006 : ”Om vi ska tacka fotbollens egna våldtäktsmän för något så är det för att de i går visade vidden av det hot de utgör mot sporten” (Bank, ”Slödderstadion”, *Aftonbladet*: 2006-08-29). Bank menar följaktligen att man ska se detta problem i första hand utifrån ett fotbollsperspektiv. Bloggskribenten ”Matilda” menar dock att företeelsen av att anklaga manliga fotbollssupportrar för att vara våldsmän (eller våldtäktsmän) i olika medier är en sak, men att sedan reducera detta samhällsproblem till att enbart kalla det för säkerhetsproblem eller att bara skylla detta beteende i samband med fotboll och fotbollssupport är inget annat än dubbelmoral:

Det är absurt att kvinnor opererar sina bröst, på samma sätt som det absurt att manliga supportrar efter att ha sett en fotbollsmatch slåss /.../ I vårt samhälle betraktas nämligen dessa två fenomen som helt

naturliga, utan någon som helst reflektion kring vad detta säger om vårt samhälle i stort och om de roller kvinnor och män formas till att uppfylla (Matilda, <http://royamatilda.wordpress.com/2007/06/09/manligheten/>: 2007-06-09).

Mansforskaren och skribenten Filip Andersson menar att manliga fotbollssupportrar använder sig av våldsamma metoder för att kunna slå vakt om en förlegad syn på manlighet som bland annat resulterar i bekräftelse och förakt för det kvinnliga:

Är kanske huliganism en reaktion mot ett alltmer jämställt samhälle där gammalmodiga manliga värderingar håller på att försvinna? En frizon där männen kan leva ut sin syn på vad en man är (Andersson, ”Fotboll, genus och en manlighet i kris?”, *Stockholms Fria tidning*: 2007-08-15).

Mansforskaren John Beynon är också inne på samma sak, då han menar att det överdrivna våldet som oftast brukas av nästan enbart män, bör kopplas samman med det kulturella fenomenet ”Machismo”, alltså försvarandet att ”den manliga hedern”:

”Macho man” is compelled to be dominant and controlling and refuses to tolerate any disrespect or challenge to his honour and feels obligated to respond with threatened or actual violence /.../ It is easy, therefore, to understand why violence is widely held to be a part of ’normal’ masculinity (Beynon, 2002: 81).

Det kanske är så att gränsen mellan manligt och kvinnligt blir allt mer otydlig på grund av dagens allt mer jämställda samhälle, men dessa manliga värderingar (på vad som är manligt och omanligt) består än idag i form av en omedveten gemensam överenskommelse i samband med det påtagliga ”dominerande manliga idealet” i dagens samhälle (Mendel-Enk, 2004).

Och i så fall så finns det ju fortfarande olika ideal och kriterier på vad som anses som kvinnligt och manligt i dagens samhälle: ”Att bara säga ’det är fel att slås’ åt någon som uppfostrats enligt den dominerande manlighetens moral blir därför ganska verkningslös” (Mandel-Enk, 2004: 35).

Samhället i stort bör kanske i så fall ta ett större ansvar än att exempelvis bara stänga av dessa våldsamma individer i samband med fotbollsmatcher, då det enbart skjuter undan problemet istället för att lösa det.

Att fotbollssupportrar har en benägenhet att vara våldsamma skulle således kunna bero på att de till största delen består av män (Beynon, 2002). Att män i sin tur är våldsamma skulle i så fall grunda sig på acceptansen av det dominerande manliga idealet genom samhällets sociala och kulturella maskulinitetskonstruktion (Mandel-Enk, 2004).

4 Gängkultur och identitetsskapande

4.1 Grupptillhörighet i samband med fotbollssupport

I forskningsstudien; *Det är alldeles för mycket sport inom idrotten*, observerar Calle Leijon fotbollssupportrars beteenden under en fotbollsmatch och kommer fram till följande slutsats: ”Under mina observationer konstaterade jag att åskådarna till en fotbollsmatch förmedlade en stark känsla av att de tillhörde en grupp” (Leijon, m.fl. 2007: 40). Det är till exempel tack vare eller på grund av denna grupptillhörighetskänsla som olika typer av Firmor kan existera runt om i världen och som i sin tur brukar innehålla olika specifika supporterföreteelser så som Casuals och Últras (Anderson, 2007). Detta är något som jag tar och behandlar mer inåtående i nästa avsnitt.

Vad är det då som gör att många fotbollssupportrar väljer att resa tillsammans på bortamatcher eller samlas i gäng på andra offentliga platser för att därefter se sitt favoritlag spela?

Kanske finns det även här en koppling till sammanhanget att de flesta fotbollssupportrar, som sagt, består av män. För visst låter grupperingar av fotbollssupportrar som ett lojalt och solidariskt beteende, ett beteende som dessutom fortfarande anses som karaktäristiskt manligt i dagens samhälle (Mendel-Enk: 2004).

En företeelse som i alla fall är märkbar då fotbollssupportrar samlas i sällskap är, enligt journalisten och mansforskaren Filip Andersson, att manliga koder blir mycket mer påtagliga. Individer i en mansdominerande grupp kan ju inte förhålla sig på något annat sätt än ”typiskt manligt” (Anderson, 2007). Därför brukar sällan en grupp av fotbollssupportrar tala om ”feminina företeelser”. Det förekommer inte heller några uttalanden av personliga känslor i dessa sammanhang utöver kärleken till sitt fotbollslag och dess spelare (Anderson: 2007).

Fotbollsforskaren och huliganexperten Dougie Brimson har också sin uppfattning klar när det gäller gruppanslutningen av olika fotbollssupportrar i samband med fotbollsmatcher:

No-one forces individuals to become involved with Saturday scene. They do so by choice, just as they remain involved by choice, because where else, other than perhaps the military, can you find the type of camaraderie, loyalty, drama and yes, in some instances danger and even violence that you find within a group of football lads? (Brimson, 2006: 197).

Möjlighetsområdet av en grupp tillhörighet i form av en mansdominerad samling är således en företeelse som värderas högt inom en fotbollssupporters tillvaro. Detta är något som Alan Pringle, forskare i mental hälsa, även tagit fasta på:

/.../ viewing sports in a live setting provides individuals with 'something grander than themselves' that they can feel part of without requiring any special skills, knowledge or specific values (Pringle, 2004: 126).

Läktarkulturen i samband med fotbollsmatcher får således fotbollssupportrar att känna en tillhörighet i ett större sammanhang som i sin tur leder till att de känner sig uppskattade och önskvärda.

Forskaren Anders Widfeldt menar på att fotbollssupport kan ha olika tänkbara effekter på en människas värderingar: ”Man skulle kanske kunna tänka sig att supportrar värdesätter solidaritet och jämlikhet, eftersom supporterskapet i många avseenden är en kollektiv företeelse” (Widfeldt, 2002: 164).

Utifrån dessa yttranden kan man dra följande slutsats: en grupp av fotbollssupportrar, som oftast består av män, erbjuder en viss typ av maskulin trygghet. I denna manliga gemenskap kan man nämligen i lugn och ro känna sig manlig och därmed även leva ut samhällets mansdominerade ideal. Men för att en grupp med flera olika individer ska kunna överleva måste vissa gemensamma värderingar vara påtagliga och det är här som företeelser så som solidaritet, lojalitet

och kamratskap gör sig gällande (Mendel-Enk, 2004). Dessa egenskaper blir på så sätt också en väsentlig gruppvärdering då det är viktigt att den gemensamma kärleken till fotbollslaget gör sig gångbar eftersom det i sin tur skapar harmoni bland den kollektiva församlingen (Widfeldt, 2002).

Beynon menar att dessa gruppvärderingar inte bara uppstår inom supporterkulturen utan även återfinns inom andra områden i samhället, till exempel i samband med utövandet av olika manssporter:

Sport (in particular rugby, cricket and boxing) is accorded the key role in training the boy into the ways of leadership, teamwork, loyalty to fellows and pride in his achievement (Beynon, 2002, 33).

Idrotts- och genusforskaren Kutte Jönsson, menar att en samling av fotbollssupportrar grundar sina ideal på manligt anseende då dessa ideal t.ex. är en självklar del i den konservativa och maskuliniserade fotbollskulturen:

Det är knappast någon hemlighet att fotbollskulturen är ideologiskt maskuliniserad, och utifrån den genusordning som finns inom (och utanför) idrotten, och som symboliseras som mest i maskuliniserade lagsporter, skulle det vara märkligt om inte de kvaliteter som har status enligt denna ordning uppmärksammas som positiva (Jönsson, http://www.idrottsforum.org/features/skandalerby/jonkut_huligan.html: 2006-09-13).

Att fotbollssupportrar gillar att smalas i grupper och förespråka mansdominerade ideal är således samma företeelse som även förekommer i ett fotbollslag, då dessa maskulinitetsansedda termer i form av lojalitet, gemenskap och solidaritet är grundingredienser och huvudsakliga värderingar inom alla lagsporter i dagens samhälle.

4.2 Fotbollssupport och identitetsskapande

En annan företeelse som kan kopplas samman med tillhörighets- och samhörighetskänslan i samband med fotbollssupport är ordet identitet (såväl kollektivt som individuellt), då den rådande fotbollssupportermiljön kraftfullt kan bidra till ett identitetsskapande (Crawford, 2004). Crawford anser att idrott förenar människor världen över och spelar därför en viktig roll i samband med människors identitet och tillhörighet:

To create this sense of community and belonging, it is not necessarily the case that supporters need to know each other or even associate with fellow fans. It is more important that the supporters believe that they possess a shared sense of identity – that they are all fans together, following and supporting a common cause (Crawford, 2004: 53).

Populärkulturforskaren och fotbollssupportern Adam Brown, är även han inne på samma spår:

Fotball teams and matches are usually a primary motivating factor and place for assertion and celebration of various identities whether they be local, religious, ethnic, professional or whatever (Brown; 98: 159).

Hälsoforskaren Alan Pringle anser också att länken mellan fotbollssupport och identitetsskapande grupp tillhörighet är väldigt tydlig t.ex. i samband med fotbollens läktarkultur:

/.../ defining characteristic which separates fans from mere spectators is the formation of alliances whereby fans perceive themselves as members of a tacitly existing group to which the objects of their fandom belong (Pringle, 2004: 123).

Vad är det då som gör att fotboll kan fungera som en identitetsskapande företeelse bland fotbollssupportrar?

I forskningsantologin *Det är alldeles för mycket sport inom idrotten* (2007) behandlas ämnet identitetsskapande i samband med sport och fotboll. Då många individer idag anser att identitet har att göra med människors livsstil, till skillnad från tidigare då identitet starkt förknippades med yrket eller yrkesrollen på arbetsplatsen, har detta resulterat i att fokuset på identiteten flyttats från yrke till vardagslivet. Detta innebär att begreppet livsstil är det som många gånger bäst symboliserar identiteten (Leijon, m.fl. 2007: 5). Brown menar att eftersom fenomenet fotbollssupport kan inkluderas i en människas livsstil leder detta till att många individer kan skapa sig en identitet i samband med fotboll:

It concentrates the main values and themes of modern societies: supposed meritocracy, success and failure, solidarity, competition, balance between individualism and team work, the role of luck in our destiny. The enormous popular exaltation around football teams is not then surprising. They always represent something, some identity, some positive identification, in opposition to many others, in an extremely expressive way (Brown, 98: 159).

Genom fotbollssupport kan man alltså dels identifiera sig med det specifika fotbollslaget dels med tillhörigheten inom supportergruppens mansdominerande gemenskap då; ”supporterkulturen och supporterskapet till det egna laget är starkt rotat i personen” (Leijon, m.fl., 2007: 6). Att många manliga fotbollssupportrar dessutom finner olika typer av identitetsskapande element inom fotbollen kan förklaras genom samhällets olika ideal på manligt respektive kvinnligt:

Begreppen manligt och kvinnligt styr många gånger människor till hur de ska förhålla sig till samhället, en man respektive en kvinna kan i vissa fall ha helt olika utgångspunkter och förhållningssätt till grunderna för identitetsskapande (Leijon, m.fl., 2007: 5).

Att manliga fotbollssupportrar således finner en stor identitetskänsla i samband med fotboll och fotbollssupport kan alltså ha en grund i samhällets sociala och genusskapande företeelser. Detta är något som man även kan konstatera i samband

med forskningsantologin, *Det är alldeles för mycket sport inom idrotten*, intervjuer där majoriteten av de tillfrågade fotbollssupportrarna ansåg att orden lojalitet och solidaritet är något som absolut förknippas med manlighet (Leijon, m.fl., 2007).

Att en så kallad identitetsskapande gängkultur frambringas i samband med fotbollssupport är alltså en vanlig företeelse som förekommer bland fotbollssupportrar i allmänhet och manliga fotbollssupportrar i synnerhet.

Brown anser att det även uppkommer andra mer speciella former av supporterbeteenden i anknytning till fotbollssupportrars allmänna grupperingar och identitetsskapande. Ett exempel på detta är de olika supportstilarna ”carnival” och ”huligan”:

‘Carnival’ supporters display sociable, indeed gregarious, behaviour that is best described as boisterous. Although carnival behaviour is strongly associated with alcohol use, it remains decidedly non-violent /.../ ‘Hooligan’ supporters engage in competitive violence with other fan groups (Brown, 98: 190).

Genom alstringen av olika gängkulturer inom fotbollssupport, så kan det således uppkomma specifika supporterfenomen till exempel i form av Carnivalsupportrar eller fotbollshuliganer. Andra exempel i detta sammanhang är fenomenen Casuals och Últras.

5 Casuals – fotbollssupport eller huliganism?

I samband med fotbollssupport och gängkultur kan specifika fenomen som Casuals och Últras skapas. Dessa företeelser är inte nya utan har funnits i ett par decennier, men det är först på senare år som de har uppmärksammats inom medierna och blivit vardagsmat bland allmänheten (Brimson; 2006). Vad är det då som gör fotbollssupportföreteelserna Casuals och Últras så speciella och attraktiva i jämförelse med en ”vanlig” fotbollssupporter? Finns det någon egentlig skillnad?

5.1 Casuals och Últras

Benämningen Casuals är en form av subkultur inom fotbollssupport. Namnet Casuals kommer från den karaktäristiska klädstilen Casual, då dessa supportrar oftast använder sig av denna speciella modestil. Supporterfenomenet Casuals är från början en engelsk företeelse: ”den uppstod bland engelska fotbollshuliganer på 1970-talet och utmärker sig genom att inte utmärka sig alls” (Mendel-Enk, 2004: 29).

Casualssupportrar är relativt välklädda, då de vanligen bär märkeskläder t.ex. Lacoste, Burberry, Henri Loyd, Stone Island, Rockport eller Fred Perry: ”Kläderna ska vara snygga och diskreta på så sätt att det är svårt att se om man är huligan” (Andersson, ”Fotboll, genus och en manlighet i kris?”, *Stockholms fria tidning*: 2007-08-15).

Genom att klä sig i dyra märkeskläder sticker således dessa Casualssupportrar inte ut från allmänheten om man jämför med dagens traditionella fotbollssupportrar som oftast brukar klä sig i klubbens egna färger och officiella produkter.

Casualssupportrar menar att för att vara en ”äkta” fotbollssupporter krävs det mer än att bara gå runt i diverse klubbblags försäljningsprodukter i samband med matcher. De anser således att denna typ av supporterskara inte kan räknas som ”riktiga” fotbollssupportrar (Crawford, 2004). Vidare förklarar Crawford att Casualsupporterns

utdömande av dagens traditionella fotbollssupportrar begrundar sig på avsaknaden av den genuina hängivelsen för det egna laget:

For the lads, to wear club merchandise is to be associated with fans who do not drink, who are dependent on the club for away-match travel, are uncritical of the changes to football, do not contribute to the atmosphere in the ground and will not stand up in a fight (ibid.: 155) (Kings citat i Crawford, 2004: 125).

I Storbritannien brukar en Casualsupporter oftast kallas för ordet ”lad” (grabb) inom den egna supporterkretsen medan denna benämning i samband med medier och allmänheten brukar gå under namnet fotbollshuligan (Brimson, 2006).

Casualsupportrar är också som regel organiserade medlemmar i olika Firmor. En Firma kan på så sätt antingen ses som en organiserad supporterförening eller en anordnad grupp av huliganer som utövar våld i samband med en fotbollsklubbns namn (Brimson, 2006).

Casualssupport är alltså en form av organiserad fotbollssupport som föddes i England för drygt 40 år sedan och snappades strax därefter även upp av de italienska fotbollssupportrarna i form av Últras (Brown, 98).

Fenomenet Últras är också den en subkultur inom supporterkulturen. Själva ordet Últra är på latin och betyder ”bortom” eller ”mer än”, vilket bland annat syftar på supporterarnas entusiasm för laget, alltså bortom det ”normala” (Brown, 98).

Avvikelsen mellan supporterfenomenen Últras och Casuals är att Últrassupportrar oftast står för en viss typ av politisk åskådning inom de olika Firmorna samt att de alltid håller sig inom vissa specifika läktarområden på en fotbollsarena (Brown, 98).

Den första organiserade supporterklubben i Sverige bildades först 1981 av AIK supportrar och fick namnet Black Army. Samma år bildade även Hammarby-supportrarna sin egen supporterklubb vid namn Bajen fans (Carlsson, Dahlbom och Florin, 2005).

Om man tar och summerar supporterföreteelserna Casuals och Últras kan man säga att dessa tenderar att vara en exceptionellare form av fotbollssupport, då de flesta supportermedlemmar inom dessa Firmor även anses vara huliganer. Casuals bör, precis som Últras, på så sätt främst ses som ett smeknamn inom huliganismen

(Carlsson, Dahlbom och Florin, 2005). Detta innebär i så fall att en Casualsupporter eller en Últra enbart är en ”finare” benämning på en fotbollshuligan.

5.2 Fotbollssupport eller huliganism?

Fotbollsskribenten Stephan Mendel-Enk menar i sin bok *Med uppenbar känsla för stil* (2004), att de svenska mediernas beskrivning av att dessa huliganfirmor enbart består av våldsfixerade dårar som inte bryr sig om fotboll utan drivs av hat och värderingar som avviker från övriga samhället, tenderar att vara oriktiga:

Det var inget snack om att de var intresserade av fotboll. De ville prata minst lika mycket om spelet som om slagsmålen eller sitt inflytande i klubben /.../ De nämnde inte ordet hat en enda gång under tiden vi pratade med varandra. Däremot sa de vid flera tillfällen att det var kärleken som drev dem (Mendel-Enk, 2004: 10).

Dessa mer ”extrema” former av fotbollssupport i form av huligansupportrar, som har sina egna karakteristiska drag till skillnad från en ”vanlig fotbollssupporter” bör enligt Kutte Jönsson fortfarande betraktas som fotbollssupportrar och inget annat. En anledning till detta är deras gemensamma värderingar och normer sinsemellan:

Fotbollssupportrar av alla slag tenderar att upphöja spelare som ”spelar med hjärtat”, och som inom ramen för vad som är tillåtet enligt den rådande fotbollsmoralen, offerar sig för laget, föreningen eller nationen. Denna norm backas upp av såväl ”vanliga” supportrar som av ”huliganer”. /.../ Ändå gör såväl medierna som idrottsetablissemangen en tydlig åtskillnad mellan ”riktiga” supportrar och ”huliganerna”. Men det är en falsk polarisering! (Jönsson, http://www.idrottsforum.org/features/skandalderby/jonkut_huligan.html: 2006-09-13).

Ett konkret exempel på att ”vanliga” fotbollssupportrar delar samma värderingar och ideal som ”fotbollshuliganer”, menar Jönsson, skulle kunna fastställas i samband med *Expressens* intervju med en ”ökänd” fotbollshuligan dagarna efter Söderstadionkravallerna 2006:

Som tydligast blir det kanske när man läser om hur en av ”huliganerna” – en dryg 25-årig man och Hammarbysupporter knuten till firman KGB (Kompisgänget Bajen), med ett vanligt liv med fast jobb – uttrycker sig i en intervju i *Expressen* (30/8). Han säger bland annat att syftet ”var att ställa till lite kaos för att alla var så jävla besvikna, att det inte kämpades med hjärtat och att det var så jävla pissigt överhuvudtaget.” Är det inte precis på detta sätt en ”riktig” supporter skulle uttrycka sig? (Jönsson, http://www.idrottsforum.org/features/skandalderby/jonkut_huligan.html: 2006-09-13).

Att dagstidningarna bidrar till uppdelningen mellan en ”huligan” och en ”vanlig” fotbollssupporter är något som jag iakttagit i mitt empiriska material. I artikeln ”Stäng av på livstid” från *Expressen*, den 29 augusti 2006 väljer Svenska fotbollsförbundets generalsekreterare, Sune Hellströmer, att kommentera kravallhändelserna på Söderstadion på följande sätt: ”Ligisterna måste identifieras, stängas av från arenorna och inte ges möjligheten att ta sig in” (Brandberg och Bråstedt, ”Stäng av på livstid”, *Expressen*: 2006-08-29). Ligisterna är i detta sammanhang följaktligen fotbollshuliganerna. *Expressens* krönikör Mats Olsson är även han inne på samma linje:

Jag är förvånad över att det tog så lång tid att besluta om att stoppa matchen. Det var omöjligt att fortsätta. Det hade varit ett hån mot fotbollen som idé. Och jag är fortfarande förvånad över att makthavarna kallar de här personerna för supportrar. De är inte alls supportrar. De är kriminella och använder bara fotbollen som en ursäkt att få nått att slåss för eller ställa till jävelskap för (Olsson,

”Mörkrets hjärta har aldrig lämnat svensk fotboll”, *Expressen*: 2006-08-29).

Tongångarna är desamma i *Aftonbladet*:

I samma stund som domaren blåste matchen stormades Söderstadion av upprörda supportrar. Spelare och ledare fick fly in i omklädningsrummen. – De hade luva på huvudet så man känner inte igen dem. De kanske har en kniv i handen. Jag tror inte det är vanliga människor, säger Hammarbys Erkan Zengin (Andersson, Tanentsapf och Laul, ”Fruktade sina liv”, *Aftonbladet*: 2006-08-29).

I *Aftonbladets* artikel ”Fick hjälp av vanliga fans” (2006) skriver journalisten Petter Maaherra att huliganerna fick hjälp av Hammarbys egen tifogrupp, dvs. de mest respekterade supportrarna bland allmänheten, under Söderstadionkravallerna 2006. Även här har journalisten valt att betona avskiljningen på en ”vanlig” fotbollssupporter, i form av en tifosupporter, och en huligan. *Aftonbladets* krönikör Simon Bank har i alla fall sin mening klar:

Ansvar för att matchen bröts igår lägger jag enbart på svinen längst fram, men ansvaret för hotfull hatkultur delas av flera. Ni som tvivlar är välkomna in i min mejlbox efter vilket derby som helst, när den svämmar över av könsord och hat från ’vanliga supportrar’. Alla som vill ha en fotboll som är värd att älska måste ställa sig upp, peka på de ynkliga dårarna och säga det högt: - ut med packet! (Bank, ”Slödderstadion”, *Aftonbladet*: 2006-08-29).

Redan två år tidigare hade Simon Bank samma tankegångar i samband med huliganer kontra ”vanliga” supportrar:

Ikväll stals fotbollen ifrån oss, våldsmännen tilläts utöva sin makt hela vägen in på planen /.../ För en gångs skull fick vi se dem tydligt, vi såg hur de stod där med erigerade egon, tända av hat och makt. Med

babianrörelser vevade de sina armar mot poliser, spelare, mot de andra supportrarna som inte ville ta livet av matchen, fotbollen, festen (Bank, ”Festen är slut – våldsmännen har vunnit”, *Aftonbladet*, 2004: 10-18).

Dagens Nyheter hakade också på samma tankegångar:

Tio minuter in på andra halvlek bröt helvetet löst. Delar av den ökända klanen på ena delen av norra läktaren, huliganfirmorna KGB och de så kallade Roma ultras, togs sig in på planen och sprang mot spelare och ledare (Grimlund, ”Det värsta som har hänt fotbollen i Sverige”, *Dagens Nyheter*: 2006-08-28).

Efter att ha gått igenom ett urval av mitt empiriska material kan man således påtagligt konstatera att dagstidningarna gör en tydlig åtskillnad på en ”vanlig” fotbollssupporter och en fotbollshuligan. Utifrån de tre dagstidningarnas artiklar skulle man i detta sammanhang obehindrat kunna dra slutsatsen att dessa huliganer enbart består av ligister, extremister eller våldsutövare. Men är detta verkligen hela sanningen?

Enligt Kutte Jönsson finns det egentligen en enda väsentlig och påtaglig skillnad mellan en ”vanlig” fotbollssupporter och en fotbollshuligan och det är graden av känsla samt identifikationen med det egna fotbollslaget. ”Fotbollshuliganer” tenderar att ha en mer djupgående relation till skillnad från övriga supportrar. Men detta innebär inte att även de mer ”korrekta” supportrarna är utan moraliskt ansvar:

De ”väluppfostrade” kanske inte säger det högt inför sina barn, men om de är riktiga supportrar så upplever de antagligen många gånger känslor liknande dem som ”huliganerna” och andra supportrar. Men det finns en – mycket väsentlig – skillnad. Och det är hur den gemensamma ideologin uttrycks eller utageras. De som (ut)definieras som ”huliganer”, om än slentrianmässigt, agerar ut sina frustrationer. Utagerandet, kan man hypotetiskt tänka sig, blir samtidigt en förstärkning av tillhörigheten till den egna klubben (Jönsson,

http://www.idrottsforum.org/features/skandalderby/jonkut_huligan.html: 2006-09-13).

När det gäller kritiken av att denna form av utagerande i så fall skulle bygga på en våldsideologi, något som medierna i allmänhet och dagspressen i synnerhet tar fasta på, medger Jönsson att det förvisso kan stämma men att denna ideologi då knappast enbart är knuten till företeelsen ”huliganism” utan något som förekommer inom de flesta lagsporter:

Tävlingsidrott, och i synnerhet fotbollsmatcher på elitnivå, handlar många gånger om någon form av våldsutövning, i synnerhet på planen. Där handlar det främst om att vinna. Vinnarkulturen bidrar till att regler ofta tänjs och att det i grunden kulturkonservativa fair play-idealet töms på substantiellt innehåll (Jönsson, http://www.idrottsforum.org/features/skandalderby/jonkut_huligan.html: 2006-09-13).

Jönsson menar således att våldet som dessa ”huliganer” gör sig skyldiga till kan liknas fotbollsspelarnas otillåtna obstruktioner på fotbollsplanen eftersom de sträcker sig längre än spelets konstruktiva regelverk och idé. På så sätt betraktas fotbollshuliganism som ”odisciplinerat” eller ”okontrollerat” (Jönsson, http://www.idrottsforum.org/features/skandalderby/jonkut_huligan.html: 2006-09-13).

Jönssons uppfattning leder mig in på det som jag tog upp inledningsvis, jag skrev nämligen att fotbollssupportrar inom fotbollens värld brukar kallas för den ”tolfte spelaren”, då deras support och framåtanda för den specifika fotbollsklubben bidrar till en så kallad ”extra spelare” på fotbollsplanen. Jönsson menar därpå att det är precis vad en fotbollshuligan även bidrar med, precis som alla andra supportrar: ”Att stoppa en match, eller på andra sätt visa sitt missnöje mot det egna eller det andra laget, påverkar utförandet av spelet och därmed även slutresultatet” (Jönsson, http://www.idrottsforum.org/features/skandalderby/jonkut_huligan.html: 2006-09-13). Men problemet med denna form av ”fotbollssupport” är att den gränslösa passionen till det egna laget också kan bidra till att oskyldiga människor kommer till

skada. Till exempel i samband med supporterkravaller under en fotbollsmatch som i fallen 2004 och 2006.

Varför samhället i allmänhet och medierna i synnerhet medvetet väljer att göra skillnad på en fotbollssupporter och en fotbollshuligan (Casual eller Últra) beror på samhällets egen inre fiende, enligt Stephan Mendel-Enk:

Det är en nästan övertydlig bild av hur samhället kämpar för att hitta sin inre fiende, men ständigt misslyckas eftersom han är så uppenbar och – vardaglig. En vit, välklädd, vuxen man – det västerländska samhällets norm och utgångspunkt – är samtidigt det stora problemet, det går inte ihop. För att slippa konfronteras med den förvirrande insikten gör man istället precis som den engelska supporterpolisen: Jagar alla som avviker det minsta från normen (Mendel-Enk, 2004: 30).

Jag tolkar Mendel-Enks ovanstående kommentar enligt följande; skillnaden på en fotbollssupporter och en huligan är absolut inte så svartvit som medierna och samhället i stort vill få det till. En huligan är en väldigt komplex person, då han (för det är, som sagt, alltid en han) kan vara precis vem som helst – min granne eller arbetskollega. Men någon måste som sagt utses till syndabock för hur ska man annars kunna känna sig trygg i dagens samhälle?

De potentiella effekterna av att de svenska dagstidningarna medvetet väljer att skilja mellan en fotbollssupporter och en fotbollshuligan samt enbart koncentrerar sig på de mest exceptionella aspekterna av fotbollssupport paradoxalt kan bli att de skapar ett intresse för – snarare än att avskräcka ifrån – denna typ av våldsamt agerande. Om en stor fokus enbart ligger på extremt negativa beteenden inom supporterkulturen och belyses gång efter gång i medierna, riskerar inte bara bilden av fotbollssupportern att vantolkas utan också hamna i rampljuset hos allmänheten .

I samband med forskningsstudien ”Ibland kan man bli så fruktansvärt arg på dem” (2005), behandlar de tre studenterna Helena Carlsson, Erik Dahlblom och Carl Florin den svenska supporterproblematiken ur ett säkerhets- och supporterperspektiv och sammanfattar sin studie enligt följande:

Det som är mest slående när både supporterordförandena och säkerhetsansvariga svarar på frågor om media är att de alla är eniga i att media överdriver och inte är insatta i problemet. Vad som också är frapperande är att supportrar och säkerhetsansvariga är överens kring att massmedias rapportering av våldsamma händelser kan bidra till en nyrekrytering av Casuals eller vad de kallar för sämre supportrar (Carlsson, Dahlblom och Florin, 2005: 44).

Det som således kan hända när människor överexponeras i samband med fotbollssupport, är att det kraftigt kan bidra till en felaktig bild eller uppfattning av en fotbollssupporter och kanske i sin tur även leda till en motsatt effekt. Dagens medier har ett enormt inflytande och genomslagskraft bland de unga i samhället. Vad händer då om allt fler av dessa människor börjar tänka i tankebanor som: om medierna och dagspressen ständigt väljer att fokusera och behandla ett ämne som fotbollshuliganism så måste ju detta i så fall vara en väldigt populär företeelse?

6 Avslutning

6.1 Sammanfattning

Det man kan konstatera utifrån min undersökning är att medier och specifika delar av den akademiska världen har benägenhet att koncentrera sig på de negativa och extraordinära aspekterna i samband med fotbollssupport, till exempel i form av huliganism eller fanatism.

Den svenska dagspressen är således inget undantag, då de i relation med negativa supporterföreteelser allt som oftast tenderar att överdriva och bygga upp den negativa bilden av fotbollssupportern som svartvit, genom ständiga jämförelser med de mest extrema och negativa bemärkelserna i samband med fotbollssupport. Begrepp som våldsman, ligist eller huligan duggar tätt bland svenska dagstidningars sportkrönikor och artiklar i samband med negativa supporterhändelser. Men att ideligen anklaga fotbollssupportrar för att vara huliganer eller extremister så fort det inträffar något negativt i samband med en fotbollsmatch kan i sin tur leda till en snedvriden och generaliserande bild av fotbollssupportern.

En annan tendens i dagspressen i samband med den negativa bilden av fotbollssupportern är således tidningarnas bestämda åtskillnad mellan en ”vanlig” fotbollssupporter (positiv supporter) och en ”fotbollshuligan” (negativ supporter). Men problemet med denna åtskillnad är att den inte alls är så tydlig som dagspressen vill få den till att vara. En huligan är nämligen fortfarande lika mycket en fotbollssupporter som vilken annan ”vanlig” supporter som helst, då de precis som de andra fotbollssupportrarna försöker påverka matchens utgångsläge till det egna favoritlagets fördel. En huligan bör kanske på så sätt också ses som en fotbollssupporter och inte enbart som en avskild supporterversion i samband med fotbollssupport.

Precis som sporten fotboll utmärker sig för att vara en manssport så representeras de flesta fotbollssupportrar av det manliga könet. Några anledningar till detta är bland annat att sporten fotboll har en viss tendens att fungera som känslösamt tillfredställande och som en rekreationsliknande vardagsflykt, något som eftertraktas

starkt bland dagens män som ständigt agerar och betar sig utifrån samhällets mansdominerade ideal. Genom fotbollssupport får många män således tillgång till de mer känslösamma aspekterna som i dagens samhälle tenderar att betraktas som ”feminint” – en man bör nämligen inte visa känslor i den offentliga tillvaro, då man riskerar att anses för att vara alldeles för svag, vek eller feminin och i sin tur omanlig.

Karakteristiska manliga företeelser som till exempel våld riskerar även att generalisera bilden av den manliga fotbollssupportern då fotbollshuliganism enbart sammankopplas med våld i de olika dagstidningarna.

Andra egenskaper som kännetecknas av att vara typiskt manliga i samband med fotbollssupport, är begrepp som lojalitet, solidaritet och gemenskap.

Fotbollssupportrars gruppstillhörighet fungerar på så sätt som en identitetsskapande företeelse då många av de manliga supportrarna kan leva ut de socialt konstruerade mansidealen i en mansdominerad grupp.

På grund av samhällets dominerande mansbild tenderar manliga fotbollssupportrar att antingen fly och leva ut sina känslösamma och ”feminina” behov eller tvärtemot att applicera dessa manliga idealbilder genom skapandet av olika mansdominerade subkulturer i anknytning med fotbollssupport så som Casuals eller Últras, där de olika mansidealen kan utövas fullt ut tillsammans med kärleken till det egna laget.

Är det något som jag åtminstone med all säkerhet kan fastslå i samband med min undersökning, så är det att en gemensam nämnare för alla fotbollssupportrar är den genuina kärleken för det egna fotbollslaget.

6.2 Slutsats och reflektion

I samband med min undersökning så kan jag således konstatera att min inledande hypotes innehöll en hel del substans. Den svenska dagspressen tenderar nämligen att överdriva den negativa bilden av fotbollssupportern.

Att dagstidningarna är kritiska och fördömer fotbollssupportrars våldsamma beteenden i samband med kravallhändelser under fotbollsmatcher är inte alls obefogat – tvärtom, då dessa typer av företeelser inte hör hemma på en publikvänlig fotbollsmatch. Dessutom så ska man även komma ihåg att tidningar som *Aftonbladet* och *Expressen* allt som oftast väljer att ”förstora” vissa typer av händelser för att få

större publicitet. Men faktumet kvarstår att deras extremt svartvita förhållningssätt mot fotbollssupportrar i negativa sammanhang bidrar till en snedvriden och oriktig bild av fotbollssupportern. När denna snedvridna bild dessutom konstrueras i andra dagstidningar så som *Dagens Nyheter*, som faktiskt ställde sig i samma led som dessa två ovanstående dagstidningar i samband med de två kravallhändelserna 2004 och 2006, så kan man i anknytning med mitt empiriska material konstatera att detta är en vanlig och förekommande företeelse bland den svenska dagspressen.

Jag anser att dagspressen borde försöka behandla den negativa bilden av fotbollssupportern utifrån fler olika perspektiv och möjligen även fundera över om bilden av en sårbar, känslig och komplex maskulin individ också har en plats i detta sammanhang.

Något som jag också var inne på i början av denna undersökning var följaktligen mitt påstående att en fotbollssupporter är, precis som alla andra människor, en i högsta grad komplex individ och bör därför behandlas utifrån flera olika perspektiv.

Jag tycker därmed att denna undersökning bland annat har belyst fotbollssupporterns komplexitet genom att till exempel behandla begrepp som definitionen av en fotbollssupporter, kopplingen till maskulinitetsperspektivet i samband med fotbollssupport och problematiken med åtskillnaden mellan en fotbollssupporter och en fotbollshuligan i den svenska dagspressen.

Det jag även kan fastställa är att fotbollssupport ger mannen en möjlighet att i lugn och ro hänge sig åt sina känslbehov i den offentliga sfären utan att det på något sätt ska anses som vekligt eller omanligt i samband med samhällets konstruerade mansideal. Ett annat konstaterande i samband med min analys är således att många män också använder sig av fotbollssupport för att till exempel leva ut samhällets konstruerade mansideal i form av företeelser som aggressivitet och lojalitet tillsammans med andra individer av samma kön.

Vad är det då fotbollssupport egentligen handlar om?

Som jag ser det handlar fotbollssupport bland annat om kärlek, stöd och gemenskap, om hat, våld och ondska och om mäns konstanta jakt efter en manlighet som inte existerar.

Men min forskningsstudie lämnar mig med fler potentiella frågor – hur kommer definitionen av fotbollssupportern att uppfattas om jag väljer att till nästa gång koncentrera mig på de kvinnliga fotbollssupportrarna?

Fotbollssupport har en viss tendens att vara allt annat än svartvit.

8 Referenslista

Empiriskt material

Andersson, Thomas, Laul, Robert och Tanentsapf, David (2006). "Fruktade sina liv". *Aftonbladet*. 2006-08-29.

Brandberg, Jens och Bråstedt, Mats (2006). "Stäng av på livstid". *Expressen*. 2006-08-29.

Bank, Simon (2004). "Festen är slut – våldsmännen har vunnit". *Aftonbladet*. 2004-10-19.

Bank, Simon (2006). "Slödder- Stadion". *Aftonbladet*. 2006-08-29.

Bank, Simon (2006). "Fotbollen måste få chansen att vinna den här striden". *Aftonbladet*. 2006-08-30.

Esk, Johan (2006). "Nu är Bajen bara en i mängden". *Dagens Nyheter*. 2006-08-29.

Grimlund, Lars (2006). "Det värsta som har hänt fotbollen i Sverige". *Dagens Nyheter*. 2006-08-28.

Lundell, Mattias (2004). "Kramar och kravaller". *Aftonbladet*. 2004-10-18.

Leifby, Marcus (2006). "En svart dag för svensk fotboll". *Aftonbladet*. 2006-08-29.

Luhr, Mathias och Sandqvist, Anders (2006). "Här slutar Stockholmsderbyt i ett rökfyllt kaos". *Expressen*. 2006-08-29.

Maaherra, Petter (2006). "Fick hjälp av vanliga fans". *Aftonbladet*. 2006-08-30.

Olsson, Mats (2006). "Mörkrets hjärta har aldrig lämnat svensk fotboll". *Expressen*. 2006-08-29.

Olsson, Mats (2004). "Skandalen är dödsstöten för svensk fotboll". *Expressen*. 2004-10-19.

Sandqvist, Anders (2006). "Vi ville ha kaos". *Expressen*. 2006-08-30.

Litteratur

Brown, Adam (red.) (1998). *Fanatics: power, identity and fandom in football*. London: Routledge

Brimson, Dougie (2006). *Kicking off: why hooliganism and racism are killing football*. London: Headline

Beynon, John (2002). *Masculinities and culture*. Buckingham: Open University Press

Brod, Harry och Kaufman, Michael (red.) (1994). *Theorizing masculinities*. London: Sage

Crawford, Garry (2004). *Consuming sport: fans, sport, and culture*. London; New York: Routledge

Fundberg, Jesper (2003). *Kom igen, gubbar! Om pojkfotboll och maskuliniteter*. Stockholm: Carlssons

Norrman, Karl-Erik (2002). *Livets mening? En bok om fotbollens roll i världen*. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Mendel-Enk, Stephan (2004). *Med uppenbar känsla för stil – ett reportage om manlighet*. Göteborg: Atlas

S. Kimmel, Michael, Hearn, Jeff och Connell, R.W. (red.) (2004). *Handbook of studies on men and masculinities*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications

Widerberg, Karin (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur Ab.

Anderson, Filip (2007). "Fotboll, genus och manlighet i kris?". *Stockholms fria tidning*. 2007-08-15.

Borgs, Martin (2004). "Fotbollen behöver hetsiga supportrar". *Expressen*. 2004-10-21.

Fredriksson, Jimmy (2004). "Var inte rädda". Göteborgs tidning. 2004-10-25.

Hagström, Magnus (2006). "Sluta hetsa mot fotbollsfansen". *Expressen*. 2006-08-22.

Jacobson, Magnus (2002). "Bollen och mansrollen". *Dagens Nyheter*. 2002-06-19.

Pringle, Alan (2004). *Football and mens mental helth. Can watching football be a component of developing a state of mental helth for men?* The journal of the Royal Society for the promotion of Health. 2004-05. Vol.124 No. 3

Övrigt

Carlsson, Helena, Dahlblom Erik, Florin, Carl (2005). "Ibland kan man bli så fruktansvärt arg på dem...". *En kvalitativ kartläggning av svensk supporterproblematik ur ett säkerhets- och supporterperspektiv*. Idrottshögskolan i Stockholm, lärarutbildningen 2001-2005.

Leijon, Robin, Leijon, Calle, Mustafa, Besnik och Kovacic, Ivan (2007). "Det är alldeles för mycket sport inom idrotten". *En antologi om identitetsskapande genom sport och fotboll*. Institutionen för samhälle-och välfärdsstudier, Linköpings universitet, Campus Norrköping.

Oscarsson, Henrik (red.) (2000). *Spår i framtiden. Ung-SOM-undersökningen*, Västsverige 2000, SOM-rapport nr 28.

Material från Internet

Eriksson, Kjell E. (2005). "En kärlekshistoria med förhinder"
<http://www.idrottsforum.org/features/fotbollskarlek/fotbollsbook.html>. 2005-01-18.

Kutte Jönsson (2005). "Fotboll från idrott till industri".
http://www.idrottsforum.org/reviews/items/jonkut_morrow.html. 2005-11-30.

Kutte Jönsson (2006), "'Huliganismen' och fotbollens hjärta".
http://www.idrottsforum.org/features/skandalderby/jonkut_huligan.html. 2006-09-13.

Roya och Matildas blogg (2007). "Manligheten".
<http://royamatilda.wordpress.com/2007/06/09/manligheten/>. 2007-06-09.

9 Appendix

Den gestaltande delen av mitt examensarbete består av ett filmreportage.

Genom dokumenteringen av en manlig fotbollssupporter som har fotbollen i allmänhet och det italienska fotbollslaget Juventus i synnerhet som sin stora passion här i livet, behandlar och belyser denna film balansen mellan det dagliga vardagslivet kontra ett brinnande fotbollsintresse/supporterlivsstil.

Hur lyckas man nämligen som en fotbollssupporter att behålla en någorlunda jämn balans i tillvaron och inte ge efter för ett mycket starkt begär?

Filmens huvudsyfte är således att belysa och ge en inblick i en manlig fotbollssupporters vardagliga liv.

Själva kopplingen mellan det gestaltande och det teoretiska arbetet kan sammanfattas i tre huvudpunkter:

- Temat fotbollssupport
- Bilden av fotbollssupportern
- Det manliga perspektivet

Båda mina examensavdelningar (gestaltande och teoretiska) koncentrerar sig följaktligen på bilden av fotbollssupportern. Då jag i min teoretiska del fokuserar på den endimensionellt negativa bilden av fotbollssupportern i den svenska dagspressen, så har mitt gestaltande arbete i sin tur belyst bilden av fotbollssupportern i ett vardagligt sammanhang. I min gestaltning behandlar jag således också begreppet fotbollssupport då jag i mitt reportage ger en inblick i en fotbollssupporters vardagsliv.

Jag lägger också en stor fokus på maskulinitetsperspektivet i min teoretiska uppsats, då jag menar på att fotbollssupportrar kan betraktas utifrån ett maskulinitetsperspektiv. Denna koppling kan man även finna i samband med mitt gestaltande arbetet, då reportaget, som sagt, belyser den manliga fotbollssupporterns vardagliga existens.